

FORVALTNINGSREVISJON

EFFEKT AV SKJENKEREGLER

STAVANGER KOMMUNE
AUGUST 2019

INNHOOLD

Innhold	3
Sammendrag	4
Rådmannens kommentar	10
Rapporten	11
1 Innledning	12
1.1 Formål og problemstillinger	12
1.2 Revisjonskriterier og metode.....	12
2 Faktabeskrivelse og vurderinger	14
2.1 Kommunens rolle og styring	14
2.2 I hvilken grad ulike tiltak kombineres	17
2.3 Samordning og koordinering	20
2.4 Kriterier for valg av kontrollobjekt.....	23
2.5 I hvilken grad kommunen lykkes med å avdekke overskjenking og skjenking til mindreårige	31
2.6 Klageadgang og konsekvenser av brudd	40
2.7 Tilbakemeldinger fra bransjen.....	41
Vedlegg	43

SAMMENDRAG

OPPDRAGET

I prosjektet har vi vurdert Stavanger kommunes kontroll av skjenkesteder, og i hvilken grad kommunen lykkes med å forhindre risikofylt alkoholbruk.

HOVEDFUNN

- ✓ Kommunen mangler oversikt over hvem som eventuelt ikke har gjennomført kurset «Ansvarlig vertskap». I henhold til lokale skjenkereglene er kurset obligatorisk. Kommunen mangler kapasitet til å tilby kurset til alle som ønsker det.
- ✓ Når vi sammenholder politiets statistikk med skjenkekontrollens valg av kontrollobjekter, ser vi at kontrollene i stor grad er rettet mot områder og tidspunkter hvor antallet ordensforstyrrelser og voldshendelser er høyt.
- ✓ Stavanger kommune oppfyller alkohollovens minimumskrav knyttet til:
  - hvor ofte skjenkestedene skal kontrolleres
  - antall kontroller som skal utføres
- ✓ Alkoholloven fremhever at skjenkekontrollørene skal være spesielt oppmerksomme på overskjenking og skjenking til mindreårige:
  - Sammenlignet med andre storbykommuner, ser det ut til at kontrollørene i Stavanger lykkes med å avdekke overskjenking.
  - I likhet med andre storbykommuner, er det avdekket få tilfeller av skjenking til mindreårige tre siste år. Skjenkekontrollørene forteller at dette er vanskelig å avdekke.
- ✓ Kommunens skjenkereglene forbyr skjenking av alkoholholdig drikke med en alkoholprosent på over 22 etter klokken 02.00. Så langt har kommunen ikke avdekket brudd på denne bestemmelsen, og kontrollørene oppgir manglende målestyr som hovedårsak til dette.

I HVILKEN GRAD ULIKE TILTAK KOMBINERES

Både kontrollørene i Rogaland brann & redning og ansatte i stabsfunksjonen Juridisk oppgir at de driver veiledning overfor skjenkestedene. Etter hvert besøk presenterer kontrollørene seg for stedets ansvarshavende og redegjør for sine inntrykk. Veiledning kan også foregå ved å avtale et oppfølgingsmøte på dagtid med personlig oppmøte på skjenkestedet, eller per epost/telefon.

Kontrollørene takker også ja til å komme på personalmøter for å informere om skjenkekontrollens arbeid og gjeldende regler. For kontrollørene i Rogaland brann & redning og de ansatte i stabsfunksjonen Juridisk, er det viktig å få fram hva skjenkestedene gjør riktig, og ikke bare hva de kan bli bedre på.

I kommunens gjeldende skjenkeretningslinjer for perioden 2016-20 heter det at kurset «Ansvarlig vertskap» er obligatorisk for personell som skjenker alkohol. Kurset er rettet mot ansatte i skjenkenæringen og omhandler alkohollovens bestemmelser. I tillegg får deltakerne informasjon om hva som skjer med kroppen både fysisk og psykisk ved inntak av alkohol. Denne kunnskapen er ment å gi deltakerne en bedre forståelse av hvorfor skjenkereglene finnes.

Kursene har imidlertid vært fullbooket over lengre tid, og siden etterspørselen har vært større enn kapasiteten, blir hvorvidt skjenkestedet har sendt sine ansatte på kurs, ikke kontrollert. Kommunen har heller ingen oversikt over hvem som eventuelt skulle ha gjennomført kurset. Etter vår vurdering bør kommunen skaffe seg bedre oversikt og vurdere om kapasiteten bør økes.

SAMORDNING

Fire ganger i året arrangerer stabsfunksjonen Juridisk samarbeidsmøter med representanter fra politiet, bransjen, vaktelskapene og Rogaland brann & redning¹.

Skjenkekontrollørene fra Rogaland brann & redning planlegger sine kontroller i et tett samarbeid med kommunen og politiet, og informerer politiet hver uke både om valg av kontrollobjekter, tidspunkt og i hvilken form kontrollene vil foregå.

Hvorvidt politiet deltar på kontrollbesøkene, og eventuelt hvor lenge, vil være avhengig av politiets kapasitet. Men ute på kontroll har kontrollørene alltid direktenummer til politiet. Fra politiets side meldes det imidlertid behov for et felles telefonnummer til skjenkekontrollen, slik at kommunikasjonen kan gå begge veier.

KRITERIER FOR VALG AV KONTROLLOBJEKT

Alkoholoven stiller krav om at det skal gjennomføres tre ganger så mange kontroller som antall skjenkesteder i kommunen. I tillegg stilles det krav om at alle skjenkestedene skal ha fått minst én kontroll hver, det enkelte kalenderår. Av gjennomgått dokumentasjon ser vi at disse kravene er oppfylt, hvert av de tre siste kalenderårene.

Videre stiller alkoholoven krav om at skjenkekontrollen skal utarbeide en risikoanalyse som forteller noe om *hvor* og *når* faren for brudd på alkoholoven er størst. I samarbeid

---

¹ Imidlertid etterlyser flere representanter fra bransjen klarere kriterier for hvem som skal få være med på disse samarbeidsmøtene og hvor lenge den enkelte skal få delta. Se eget kapittel i hovedrapporten kalt «Tilbakemeldinger fra bransjen».

med stabsfunksjonen Juridisk og politiet velger kontrollørene i Rogaland brann & redning ut kontrollobjekter ut fra følgende kriterier:

- Relevant informasjon fra samarbeidspartnere, herunder politiet
- Antallet gjesteplasser og omsetning
- Tips fra publikum, opplysninger fra sosiale medier, aviser etc.
- Tidspunkt/ åpningstider
- Beliggenhet
- Profil/ type sted/ konsept
- Arrangement?
- Tidligere overtredelser
- Sesong
- Antallet kontrollbesøk som hittil er gjennomført på det enkelte skjenkested i inneværende kalenderår.

Som vi ser er det flere momenter som inngår i skjenkekontrollens valg av kontrollobjekter, og det avgjørende vil være hvilken risiko som gjør seg gjeldende ved det enkelte skjenkested.

Politiet opplyser at de bruker mye tid på rusrelatert kriminalitet, og i Helsedirektoratets Veileder for salgs- og skjenkekontroll blir det påpekt at politiets kunnskap om kriminalitetsbildet skal tillegges vekt i skjenkekontrollens valg av kontrollobjekter. I prosjektet har vi bedt om tallmateriale fra Sør-Vest politidistrikt for å se nærmere på hvorvidt politiets statistikk korrelerer med skjenkekontrollens valg av tid og sted for kontroll.

Av totalt 188 voldshendelser i Stavanger sentrum i 2018, registrerte politiet 113 av disse i tidsrommet klokken 21.00-06.00 natt til lørdag og søndag. Dette tilsvarer en prosentandel på 60 prosent. Tilsvarende tall for foregående år er 62 prosent i 2017, 66 prosent i 2016 og 71 prosent i 2015.

Fra Rogaland brann & redning får vi opplyst at kontrollørene gjennomfører flest skjenkekontroller i tidsrommet natt til lørdag og søndag, nærmere bestemt fra klokken 21.00 - 03.30². Etter vår vurdering ser det dermed ut til å være et godt samsvar mellom skjenkekontrollens valg tidspunkt for kontroll på den ene siden, og politiets statistikk over disse kriminalitetstypene på den andre.

Videre opererer politiet i sin statistikk med en geografisk inndeling av Stavanger sentrum i fire politisoner, nærmere bestemt Skagen, Sølvberget, Straen og Parken. Politiets statistikk viser at antallet anmeldelser er klart høyest i sonene Skagen og Straen, og at det har vært slik i flere år.

---

² Skjenketiden er som kjent til klokken 03.00, men stedene holder åpent til klokken 03.30. Skjenkekontrollørene sjekker ulike krav som må følges opp i tidsrommet 03.00-03.30.

Hvis vi ser på hvilke skjenkesteder som har fått flest besøk av skjenkekontrollen i løpet av 2018, ser vi at langt de fleste av disse er lokalisert i området rundt Strandkaien og Skagen. Etter vår vurdering ser det dermed ut til å være et godt samsvar mellom skjenkekontrollens valg av kontrollobjekter på den ene siden, og politiets statistikk på den andre.

Vår gjennomgang viser at det er nattklubbene som har fått flest kontrollbesøk siste tre kalenderår. Skjenkekontrollen v/ Rogaland brann & redning begrunner dette med at beruselsesnivået erfaringsvis er høyt på disse stedene.

I HVILKEN GRAD KOMMUNEN LYKkes MED Å AVDEKKE OVERSKJENKING OG SKJENKING TIL MINDREÅRIGE

I prosjektet har vi innhentet tall på avdekkede brudd på alkoholloven fra alle landets storbykommuner. Vår analyse viser at det kun er Stavanger, Oslo og Trondheim som i det hele tatt har avdekket skjenking til mindreårige, siste tre kalenderår. Dette er interessant fordi alkoholloven fremhever skjenking til mindreårige som spesielt viktig å ha fokus på.

Alkoholloven sier også at skjenking til åpenbart påvirket personer og brudd på skjenketider skal vies spesiell oppmerksomhet i kontrollarbeidet. For Stavanger sin del ser det ut til at alkohollovens prioriterte områder faktisk blir prioritert. Av det totale antallet avdekkede brudd, har Stavanger en forholdsvis høy andel knyttet til alkohollovens prioriterte områder, sammenlignet andre storbykommuner. Dette må sies å være positivt.

BRUDD PÅ KOMMUNENS EGNE SKJENKERETNINGSLINJER

I prosjektet har vi også sett nærmere på tallmateriale knyttet til brudd på kommunens egne, lokale skjenkereglene. Tall for tre siste tre kalenderår viser at brudd på aldersbestemmelsene i Stavanger kommunes skjenkeretningslinjer kun er avdekket i ett tilfelle.

Videre er det ikke registrert noen brudd på skjenkeretningslinjenes forbud mot servering av alkoholholdig drikke med en alkoholprosent på over 22 etter klokken 02.00³. Fra Rogaland brann & redning får vi opplyst at bestemmelsen så langt har vist seg utfordrende å kontrollere, hovedsakelig fordi kontrollørene mangler måleutstyr (alkoholmåler etc.).

---

³ I gjeldende skjenkeretningslinjer § 1-2 siste ledd finner vi følgende bestemmelse: «Mellom klokken 02.00 og 03.00 er det kun tillatt å skjenke alkoholgruppe 1 og 2, og alkoholgruppe 3 som miksedrunker som har et alkoholinnhold på maksimalt 22 % alkohol». Bestemmelsen ble innført i inneværende skjenkeperiode.

KONSEKVENSER

Fra 1. januar 2016 trådte et felles nasjonalt prikkssystem i kraft som skal sikre at brudd på alkoholloven blir sanksjonert på samme måte i alle kommuner⁴. Prikker tildeles skjenkestedet ut fra regelbruddets alvorlighetsgrad, og alkoholforskriften § 10 gir en nærmere spesifisering av hvor mange prikker ulike typer brudd kan medføre.

For eksempel vil skjenking til mindreårige gi åtte prikker, mens brudd på reklamebestemmelser gir én prikk⁵. Tildelte prikker har for øvrig en levetid på to år, noe som innebærer at kommunen sitter med en løpende oversikt over hvordan skjenkestedene ligger an med hensyn til antallet prikker. Skulle et skjenkested få tildelt tilsammen 12 prikker i løpet av en toårs periode, vil bevillingen bli inndratt for en periode. Dette følger av alkoholloven § 1-8, som gir bevillingsmyndighet adgang til å inndra skjenkebevillingen.

Mens Stavanger kommune hadde 14 saker om inndragning av skjenkebevillinger i forrige bevillingsperiode (2012-16), har kommunen i perioden 01.01.2016 og frem til april 2019⁶ kun hatt én inndragningssak. Dette kan indikere at Stavanger kommunes lokale prikkbelastningssystem som gjaldt frem til innføringen av det nye nasjonale prikkssystemet i 2016, var noe strengere. Men dette kan også være en indikasjon på at skjenkestedene, i samråd med kommunen og politiet, har blitt flinkere til å følge gjeldende bestemmelser.

SAMORDNING FOR Å FORHINDRE FORSØPLING

Oppgaven med å forhindre forsøpling og håndtering av avfall er lagt til Park og vei i Stavanger kommune, som i sin tur har tildelt sentrale oppgaver til foretaket Natur og idrettsservice.

Representanter fra Park og vei opplyser at veldig mye av søppelet i helgene ikke kommer fra skjenkestedene, men fra serveringssteder som Burger King og McDonalds. Dette er steder som for øvrig ikke har skjenkebevilling. Arbeidet med å forhindre forsøpling er dermed i stor grad relatert til kommunens regler for matservering og gjeldende politivedtekter.

Med jevne mellomrom oppfordrer kommunen serveringsstedene til å ta sin del av opprydningsarbeidet. I tillatelsen til såkalte «Food trucks» på torget, er det tatt inn et forbehold om at de ansvarlige eierne holder området rundt rent og ryddig. Og nylig har Park og vei plassert ut en ny type søppeldunker som i større grad skal komprimere avfallet og forhindre at fugler drar søppelet utover.

Før større arrangementer i sentrum arrangeres felles byvandring med representanter fra Rogaland brann- og redning, stabsfunksjonen Juridisk, Park og vei i kommunen og

---

⁴ Ny nasjonal forskrift om regler om inndragning og prikktildelingssystem ble vedtatt 26.10.15, og trådte i kraft 01.01.16. Det nye systemet erstattet Stavanger kommunes prikkssystem vedtatt 20.12.2009.

⁵ For en fullstendig oversikt over standardiseringen, se rapportens vedleggsdel.

⁶ To av sakene i forrige bevillingsperiode ble påklaget til Fylkesmannen, og kommunen fikk medhold i én av disse.

politiet. Formålet er å skape en felles forståelse av utfordringer og hvordan disse skal løses.

VÅRE ANBEFALINGER

- Vi anbefaler kommunen å vurdere å øke kapasiteten slik at flere kan få gjennomført det obligatoriske kurset «Ansvarlig vertskap».
- Vi anbefaler kommunen i neste omgang å kontrollere hvorvidt ansatte som skjenker alkohol har gjennomført dette kurset.

RÅDMANNENS KOMMENTAR

Rådmannens kommentar mottatt 07.08.2019:

Rådmannens samlede oppfatning av rapporten er at den gir en framstilling av at kommunen utfører kontrolloppgavene i tilknytning til alkoholloven på en tilfredsstillende måte.

Kommunens arbeid med kurs i ansvarlig vertskap er imidlertid fremstilt på en noe unyansert måte, og rådmannen vil her redegjøre for dette;

Juridisk har oversikt over hvem som har tatt kurset Ansvarlig vertskap, men vi har ikke oversikt over hvem som ikke har gjennomført kurset, da dette vil innebære kjennskap til alle ansatte i næringen, noe vi naturlig nok ikke har. Vi har kapasitet til at alle som ønsker å ta kurset, kan få tilbud om dette. Kursene avholdes cirka én gang i måneden, og det er ikke ventetid utover ett eller to kurs frem i tid.

Foreløpig er det ikke behov for å øke antall kurs. Kommunen vil vurdere om vi skal starte med å kontrollere hvorvidt de ansatte har tatt kurset, men har inntil nå valgt å utsette dette til vi har hatt et visst antall kurs å tilby, da det er et stort antall personer som skal gjennomføre kurset.

Rådmannen har ikke vesentlige kommentarer til rapporten utover det her nevnte.

RAPPORTEN

1 INNLEDNING

1.1 FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER

Formålet med prosjektet har vært å vurdere kommunens kontroll av skjenkesteder, og i hvilken grad kommunen lykkes med å forhindre risikofylt alkoholbruk. Mandatet for gjennomføring av prosjektet ble vedtatt av kontrollutvalget i møte 20.11.2018. I tillegg til formålet, framgår det av kontrollutvalgets bestilling at følgende problemstillinger skal besvares:

- Hvordan fungerer dagens skjenkereglene i Stavanger kommune?
- I hvilken grad kombineres ulike tiltak, som for eksempel opplæring av personale, kontroll og sanksjoner?
- Hvordan fungerer samordning og koordinering mellom ulike instanser som er involvert i arbeidet?
  - Hvordan fungerer samordningen med politiet?
  - Hvordan fungerer samordningen med Renovasjonen, for å forhindre for søpling i Stavanger by i helgene?
- Hvordan fungerer dagens skjenkekontroll?
  - I hvilken grad lykkes skjenkekontrollen med å avdekke overskjenking og skjenking til mindreårige?
  - Hvis ja, hvilke konsekvenser får dette?
- Er det lovbestemte antallet kontroller gjennomført?
- Hvilke kriterier ligger til grunn for valg av kontrollobjekter og blir disse fulgt i praksis?

1.2 REVISJONSKRITERIER OG METODE

1.2.1 BEGREPSBRUK OG METODE

I prosjektet har vi kombinert flere metoder, som intervju og statistisk analyse. Vi har intervjuet representanter fra kommuneadministrasjonen, Rogaland brann & redning, utelivsbransjen, foruten representanter fra Sør-Vest politidistrikt.

Revisjonskriterier er krav som brukes til å vurdere de funn undersøkelsene har avdekket. Kriteriene er utledet av autoritative kilder innenfor området, eksempelvis lovregler og politiske vedtak. I dette prosjektet er følgende anvendt (hvilke krav disse stiller, er beskrevet i rapportens vedleggsdel):

- Alkoholloven av 02.06.1989 nr. 27.
- Forskrift til alkoholloven av 08.06.2005.

- Stavanger kommunes **skjenkeretningslinjer og forskrift** ble for øvrig vedtatt i Stavanger bystyre 13.06.2016, og er gjeldende i perioden 01.07.2016 – 30.09.2020⁷.
- Stavanger kommunes **ruspolitiske handlingsplan 2011-15**⁸
- **Gjeldende politivedtekter**, fastsatt av Stavanger kommunestyre 11. mai 2009 med hjemmel i lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) § 14, og stadfestet av Politidirektoratet med noen endringer 27. august 2009, jf. delegeringsvedtak 16. november 2000 nr. 1151.

En nærmere omtale av metode og kildehenvisninger er lagt i rapportens [vedlegg](#).

Vår samlede vurdering er at metodebruk og kildetilfang har gitt et tilstrekkelig grunnlag til å besvare prosjektets formål og de problemstillinger kontrollutvalget vedtok.

---

⁷ Noen endringer vedtatt i møte 05.09.16. I henhold til alkoholoven § 1-6 kan skjenkebevillinger tildeles for inntil fire år, men uansett ved utløpet av 30. september det året et nytt bystyre tiltrer. Nytt bystyre skal nemlig gis mulighet til å fastsette lokale rammer for bevillingspolitikken i den kommende perioden. Dette medfører at alle som har skjenkebevilling må søke på nytt etter endt bevillingsperiode.

⁸ Ny, revidert ruspolitisk handlingsplan skal etter planen vedtas våren 2019.

2 FAKTABESKRIVELSE OG VURDERINGER

2.1 KOMMUNENS ROLLE OG STYRING

2.1.1 INNLEDNING

Den som skal omsette alkohol i Norge, må ha bevilling fra stat eller kommune. Innenfor alkohollovens ytre rammer er kommunene gitt et visst handlingsrom. Gjennom bevil-
lingssystemet er lokale politiske organer gitt en mulighet til å styre tilgjengeligheten, ved
å sette vilkår i bevillingen. I henhold til alkoholloven m/ forskrift kan den enkelte kom-
mune selv bestemme:

- Antallet salgs- og skjenkebevillinger i kommunen.
- Hvem som skal få salgs- og skjenkebevilling.
- Innenfor hvilket tidsrom salg og skjenking skal foregå.
- Hvordan kontrollvirksomheten skal utøves (kommunene er pålagt å kontrollere at bevillingshaverne driver i henhold alkoholloven, men kommunene kan i stor grad selv bestemme hvordan kontrollene skal foregå).
- Hvordan overtredelser av alkoholloven skal sanksjoneres.

For kommunen er det en utfordrende oppgave å forene oppgaven som næringsutvikler og kontrollør. Og i arbeidet med å være kontrollør, skal kommunen gi både veiledning og hjelp, men samtidig også kontrollere og sanksjonere.

2.1.2 NASJONALE OG LOKALE FØRINGER

I alkohollovens § 1-1 finner vi lovens formål: «Reguleringen av innførsel og omsetning av alkoholholdig drikk etter denne lov har som mål å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer».

I utformingen av alkoholloven har man forsøkt å få til et kompromiss: Lovgiver ser at på den ene side kan og vil alkohol medføre personskaade, men på den annen side vil et totalforbud ikke være gjennomførbart, fordi et slikt forbud vil være i strid med folks rettsoppfatning. Resultatet er derfor «den gyldne middelvei»; Loven legger opp til at omsetning av alkohol skal være lovlig, men skadevirkningene skal i størst mulig grad begrenses⁹.

---

⁹ Kilde: Alkoholloven med kommentarer, Universitetsforlaget 2015.

I tillegg til nasjonal lovgivning har Stavanger kommune utarbeidet egne, lokale skjenke-regler. De lokale skjenkereglene består av *Retningslinjer for salg og skjenking av alkoholholdig drikk*, og *Forskrift for salgs-, serverings- og skjenketider*. Skjenkereglene inngår som en del av kommunens helhetlige ruspolitiske handlingsplan, og revideres og fornyes hvert fjerde år. Gjeldende regler ble vedtatt av Stavanger bystyre 13.06.2016, og er gjelder for perioden 01.07.2016 – 30.09.2020¹⁰.

I Stavanger kommunes Ruspolitiske handlingsplan finner vi følgende om skillet mellom handlingsplanen og de ovenfor nevnte retningslinjene: «Den ruspolitiske planen er avgrenset til å gjelde personer som står i fare for eller som har utviklet et rusmiddelproblem, inkludert et problem i forhold til alkohol, men planen inneholder ikke alkoholpolitiske tiltak som regulering av salgs- og skjenkebevillinger. Stavanger kommune har i stedet valgt å utarbeide egne retningslinjer for salg og skjenking av alkoholholdig drikk».

I kommunens retningslinjer for salg og skjenking av alkoholholdig drikk kan vi lese at «formålet med retningslinjene er å begrense de samfunnsmessige og individuelle skadene alkoholbruk kan innebære». Videre heter det at «retningslinjene skal være balansert mellom alkohollovens formål om å begrense alkoholbruken og næringens behov for forutsigbare rammevilkår».

2.1.3 ORGANISERING OG KOMPETANSE

I forskrift til alkoholloven finner vi detaljerte regler om omsetning av alkohol på skjenkesteder. I henhold til forskriften § 9-1 skal kommunen kontrollere alle salgs- og skjenkesteder og påse at omsetningen av alkohol til enhver tid skjer i henhold til regelverk og alkoholpolitiske retningslinjer. Kommunen har i tillegg ansvar for kvaliteten på kontrollene som utføres, og ansvar for at kontrollørene får opplæring, jmf forskriften § 9-3.

I Stavanger kommune er rådmannens myndighet til å håndheve kommunens salgs- og skjenkepolitikk delegert til stabsfunksjonen «Juridisk». Denne stabsfunksjonen er forøvrig også faglig sekretariat for klagesaker som skal behandles i kommunens klagenemnd. I tillegg møter rådmannen i Kommunalutvalget for skjenkesaker, for å gi en orientering om status og for drøfting av prinsipielle problemstillinger.

I likhet med 15 andre kommuner i Rogaland, samarbeider Stavanger kommune med Rogaland brann & redning om gjennomføring av skjenkekontroller. Stavanger kommune har gitt oppgaven med gjennomføring av kontroller til dette foretaket, men er likevel fremdeles ansvarlig for at kontrollene utføres, og kvaliteten på disse.

¹⁰ Noen endringer vedtatt i møte 05.09.16. I henhold til alkoholloven § 1-6 kan skjenkebevillinger tildeles for inntil fire år, men uansett ved utløpet av 30. september det året et nytt bystyre tiltrer. Nytt bystyre skal nemlig gis mulighet til å fastsette lokale rammer for bevillingspolitikken i den kommende perioden. Dette medfører at alle som har skjenkebevilling må søke på nytt etter endt bevillingsperiode.

Fra 01.01.2016 trådte nye nasjonale regler for skjenkekontrollører i kraft. Reglene innebærer at de som skal gjennomføre skjenkekontroller, må bestå en kunnskapsprøve om alkohollovgivningen. Fra Rogaland brann & redning har vi fått dokumentasjon som viser at samtlige kontrollører har gjennomført og bestått kunnskapsprøven.

Blant kontrollørene finner vi personer med erfaring fra tilsynsarbeid, eksempelvis fra Mattilsynet eller brannvesenets forebyggende avdeling. I kontrollkorpset finner vi også personer med erfaring fra Uteseksjonen i Stavanger kommune og helsevesenet. Med unntak av leder, jobber alle deltid som skjenkekontrollør. Kontrollkorpset i Rogaland brann & redning består per mai 2019 av 15 personer i alderen 25 til 50 år, og retter sin kontrollvirksomhet mot 17 Rogalandskommuner.

2.1.4 SAKSGANG

I henhold til alkoholloven skal det utføres tre ganger så mange kontroller som det finnes skjenkesteder i den enkelte kommune. Dersom kontrollen avdekker avvik, sender kontrollørene en skriftlig avviksrapport til Juridisk, som vurderer hvorvidt avviket kan klassifiseres som brudd på alkoholloven eller som et brudd på kommunale skjenkeretningslinjer. Ved behov, konsulterer Juridisk med kontrollørene fra Rogaland brann & redning, før Juridisk fatter et vedtak.

Fra 1. januar 2016 trådte et felles, nasjonalt prikkssystem i kraft som skal sikre at brudd på alkoholloven blir sanksjonert på samme måte i alle kommuner¹¹. Prikker tildeles skjenkestedet ut fra regelbruddets alvorlighetsgrad, og alkoholforskriften § 10 gir en nærmere spesifisering av hvor mange prikker ulike typer brudd kan medføre. For eksempel vil skjenking til mindreårige gi åtte prikker, mens brudd på reklamebestemmelsene vil gi én prikk¹². Tildelte prikker har for øvrig en levetid på to år, noe som innebærer at kommunen sitter med en løpende oversikt over hvordan skjenkestedene ligger an med hensyn til antallet prikker. Skulle et skjenkested få tildelt tilsammen 12 prikker i løpet av en toårs periode, vil bevillingen bli inndratt for en periode.

Med andre ord er det mulig å gjøre opptellinger på ulike stadier av saksgangen, jamfør neste figur;

¹¹ Ny nasjonal forskrift om regler om inndragning og prikktildelingssystem ble vedtatt 26.10.15, og trådte i kraft 01.01.16. Det nye systemet erstattet Stavanger kommunes prikkssystem vedtatt 20.12.2009.

¹² For en fullstendig oversikt over standardiseringen, se rapportens vedleggsdel.

Figur 1 – Fra kontroll til inndragning – en forenklet fremstilling

Kontrollrapporten som utarbeides av skjenkekontrollørene sendes alltid til skjenkestedet for uttalelse. Etter å ha mottatt uttalelsen, avgjør Juridisk om det foreligger et brudd på skjenkereglene. Er det tale om ett eller flere brudd, vil Juridisk fatte et vedtak om prikktildeling.

Etter alkoholloven og forvaltningsloven er skjenkestedet gitt klagerett på kommunens vedtak. Foruten klagerett ved prikktildeling, omfatter klageretten også vedtak om inndragning¹³.

2.2 I HVILKEN GRAD ULIKE TILTAK KOMBINERES

2.2.1 FØRINGER I VEILEDER OG LOKALE RETNINGSLINJER

I alkoholforskriften § 9-2 heter det at kommunen skal gi nødvendig råd og veiledning til bevillingshaver, styrer og stedfortreder, slik at omsetningen av alkohol kan skje i samsvarende med regelverket, og på en måte slik at alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

For å styrke kvaliteten på skjenkekontrollen, anbefaler Helsedirektoratets veileder blant annet å skape en felles forståelse hos alle aktørene for hvor grensen for avvik går.

¹³ Før vedtak om inndragning fattes, sendes for øvrig et varsel, hvor skjenkestedet gis anledning til å gi en uttalelse.

I kommunens gjeldende skjenkeretningslinjer for perioden 2016-20, punkt 3.4a, heter det at kurset «Ansvarlig vertskap» er obligatorisk for personell som skal skjenke alkohol. Dette er et kurs som er rettet mot ansatte i skjenkenæringen og som omhandler alkoholovens bestemmelser. Kurset inngår forøvrig som en del av kommunens arbeid med «Ansvarlig alkoholhåndtering». Sistnevnte er initiert av Helsedirektoratet og består av ulike elementer¹⁴.

2.2.2 REVISJONSKRITERIER

Ut fra føringene som nevnt ovenfor har vi utledet følgende revisjonskriterier (det vil si krav eller forventninger til kommunens arbeid):

- Kommunen skal i sine kontroller også gi nødvendig råd og veiledning.
- Kommunen skal legge til rette for at personell som skjenker alkohol skal gjennomføre og bestå kurset kalt «Ansvarlig vertskap».

2.2.3 KONTROLL OG VEILEDNING I STAVANGER

Skjenkekontrollørene fra Rogaland brann & redning begynner sitt arbeid klokken 21.00, og i tråd med alkoholoven §9-5, er kontrollørene alltid to eller flere når de går på kontrollbesøk. Sistnevnte lovkrav bidrar til å sikre gode observasjoner, men er også viktig for den enkelte kontrollørs sikkerhet.

Første stoppested er gjerne restauranter, deretter følger puber og til slutt nattklubber. Kveldens kontrollrute blir i stor grad bestemt av stedenes åpningstider og publikumstilstrømning. Mens barene har flest gjester mellom klokken 23.00-02.00, har nattklubbene flest i tidsrommet 01.30-03.00.

For at kontrollørene skal kunne skrive en god avviksrapport, kreves en viss observasjonstid. Tilstrekkelig observasjonstid handler blant annet om å gi de ansatte en mulighet til å håndtere situasjonen (skjenkekontrollørene tar aldri direkte kontakt med gjestene), og kontrollørene får en mulighet til å vurdere hvordan de ansatte og ordensvaktene reagerer på berusede gjester. I tillegg må kontrollørene være sikre på at gjesten er åpenbart påvirket av rusmidler, og ikke andre forhold, som trøtthet eller sykdom. Kontrollørene har fått instruks om at kontrollbesøket skal ha en varighet på minimum 20 minutter, men er det få gjester i lokalet, vil det være mulig å korte ned observasjonstiden.

Ved gjennomføringen av kveldens planlagte kontrollrute har kontrollørene fått kunnskap om hvilke steder som eventuelt har fått vedtak om inndragning. Dette for å kunne sjekke om skjenkestedet faktisk overholder forbudet mot alkoholserving. Kontrollørene har også kjennskap til hvilke vedtak stabsfunksjonen Juridisk har gjort overfor det enkelte sted, men ikke hvor mange prikker det enkelte sted eventuelt måtte ha pådratt

¹⁴ For mer informasjon, se rapportens vedlegg.

seg. Sistnevnte er en klar prioritering, for å unngå at kontrollørene bevisst eller ubevisst hever terskelen i tilfeller hvor skjenkestedet kun er én prikk fra inndragning.

Kontrollene gjennomføres åpent eller skjult. Kontrollørene oppgir at dersom formålet er å avdekke flest mulig brudd, vil skjult kontroll være mest effektivt, fordi en slik tilnærming forhindrer at ansatte sender gjester som befinner seg i grenseland på dør, før kontrollørene får gjort sine observasjoner. Kontrollørene forteller at de ofte blir gjenkjent av skjenkestedets ansatte, men at dette ikke ses på som et problem. Både representanter fra stabsfunksjonen Juridisk og kontrollørkorpset i Rogaland brann & redning er tydelige på at det er viktigere å ha et helhetlig perspektiv på driften, enn å avdekke flest mulig brudd.

Etter hvert besøk presenterer kontrollørene seg for stedets ansvarshavende. Å redegjøre for sine inntrykk gjennom en oppsummeringssamtale er fast rutine etter hvert besøk.

Både kontrollørene i Rogaland brann & redning og ansatte i stabsfunksjonen Juridisk oppgir at de driver veiledning overfor skjenkestedene. Veiledning kan gjerne også foregå ved at en avtaler et oppfølgingsmøte på dagtid, ved personlig oppmøte på skjenkestedet eller per epost eller telefon.

Kontrollørene takker gjerne også ja til å komme og orientere på personalmøter. Dette kan være en god arena for å orientere om skjenkekontrollens arbeid og gjeldende regler. For kontrollørene i Rogaland brann & redning, og ansatte i stabsfunksjonen Juridisk, er det viktig å få fram både hva som er bra, hva skjenkestedene kan jobbe videre med, og hva som ikke har fungert.

2.2.4 «ANSVARLIG ALKOHOLHÅNDTERING» OG «ANSVARLIG VERTSKAP».

Ansvarlig vertskap er et kurs tilpasset de som jobber på og/eller driver et skjenkested. Kurset er utarbeidet i et samarbeid mellom Stavanger kommune og KORUS vest Stavanger, og gir opplæring i hva alkoholloven krever, foruten å belyse hva som skjer med kroppen, både fysisk og psykisk, når man drikker alkohol. Hensikten er at kunnskapen skal gi ansatte i skjenkenæringen en bedre forståelse for hvorfor vi har skjenkereglene her i landet. Kurset avsluttes med en kunnskapsprøve, og ved bestått prøve får deltakeren et kursbevis. Så langt har resultatene på prøven vært gode¹⁵.

I løpet av 2018 har Stavanger kommune arrangert kurset 25 ganger, overfor til sammen 500 deltakere. I 2019 er planen å holde kurset for omlag 600 deltakere. Kurset har en varighet på 6 timer og avsluttes med en prøve.

¹⁵ De som stryker kan ta prøven på ny. Fra kommunen får vi opplyst at strykprosenten er lav. Foreløpig er kurset kun på norsk, men i 2019 planlegges kurs på engelsk

Imidlertid har disse kursene vært fullbooket over lengre tid, og siden etterspørselen så langt har vært større enn kapasiteten, har gjennomføring av kurset ikke blitt kontrollert. Kommunen oppgir at de har oversikt over hvor mange og hvem som har gjennomført (og bestått) dette obligatoriske kurset, men ikke oversikt over hvor mange som i henhold til skjenkeretningslinjene skulle ha gjennomført det. Fra kommunen får vi opplyst at i Stavanger kommune finner vi omlag 2000 – 2500 fulltids- og deltidsansatte i utelivs-, restaurant- og hotellnæringen, som har skjenking av alkohol som en av sine oppgaver.

2.2.5 VÅR VURDERING AV I HVILKEN GRAD ULIKE TILTAK KOMBINERES

Etter vår vurdering er kommunen opptatt av å kombinere ulike tiltak ved gjennomføring av kontroller. Dersom kontrollørene finner avvik, kan partene avtale et oppfølgingsmøte for utdyping av observasjoner og generell veiledning.

Etter vår vurdering bør kommunen iverksette tiltak for å bedre oversikten over hvem som eventuelt ikke har gjennomført kurset i Ansvarlig vertskap, og ved behov, øke kapasiteten.

2.3 SAMORDNING OG KOORDINERING

2.3.1 LOVKRAV OG FØRINGER

For å styrke kvaliteten på kontrollen, anbefaler Helsedirektoratets veileder å:

- Samordne kontrollene med andre instanser, inklusiv politiet.
- Skape en felles forståelse for hvor grensen for avvik går.

I direktorats veileder til salgs- og skjenkekontroll heter det at «I arbeidet med å redusere vold og annen utelivsrelatert kriminalitet, er det viktig at politiet bidrar med sin kunnskap om kriminalitetsbildet og lokale forhold. Dette gjelder blant annet ved planlegging av kontroller».

2.3.2 REVISJONSKRITERIER

Ut fra ovenfor nevnte føringer har vi utledet følgende revisjonskriterie (det vil si krav eller forventninger til kommunens arbeid):

- Kommunen skal i sitt arbeid med skjenkekontroll samarbeide med politiet og andre relevante instanser.

2.3.3 SAMARBEID MED POLITIET

I arbeidet med skjenkekontroll samarbeider Stavanger kommune med politiet på flere ulike arenaer:

1. Skjenkekontrollørene samarbeider i forkant og underveis i forbindelse med gjennomføring av kontrollbesøk.
2. Fire ganger i året arrangerer kommunen samarbeidsmøter hvor representanter fra stabsfunksjonen Juridisk i kommunen, politiet, bransjen, vakselskaper og Rogaland brann & redning¹⁶ deltar.
3. I forbindelse med kommunens tildeling av skjenkebevillinger innhentes vandelsvurderinger fra politiet.

Skjenkekontrollørene fra Rogaland brann & redning gir politiet hver uke informasjon om når, hvor og i hvilken form kontrollene skal foregå. Hvorvidt politiet deltar på kontrollbesøk, og eventuelt hvor lenge, vil være avhengig av politiets kapasitet. Politiet har for øvrig også anledning til å delta i sivilt.

Ute på kontroll har kontrollørene alltid direktenummer til politiet. Fra politiets side meldes det imidlertid et behov for et felles direktenummer til skjenkekontrollørene, slik at politiet kan få kontakt med de som gjennomfører kontrollene.

Samarbeidet med politiet dreier seg i stor grad om forebyggende tiltak for å forhindre at lovbrudd blir begått. Politiet på sin side samarbeider også direkte med skjenkenæringen selv, ved å ha direkte kontakt med skjenkestedenes ordensvakter, for å unngå vanskelige situasjoner. Skulle en spent situasjon oppstå, vil gjerne politiet ha beskjed så tidlig som mulig for å forhindre at personer begår straffbare handlinger. For politiet vil oppmerksomheten mot forebyggende tiltak gi en bedre utnyttelse av deres ressurser.

Politiet har for øvrig også anledning til å sende politirapporter til kommunen for å få vurdert om observerte forhold danner grunnlag for prikktildeling. Dette kan være forhold som overfylt lokale, manglende rømningsveier, overskjenking eller salg av narkotika. Fra Sør-Vest politidistrikt får vi opplyst at politiet i løpet av de siste fire årene har sendt åtte rapporter om brudd på skjenkevilkår til Stavanger kommune. I tillegg har politiet fattet 6 vedtak om stenging av serveringssteder på bakgrunn av alkoholserving uten skjenkebevilling.

---

¹⁶ Fra bransjen møter representanter fra fem ulike skjenkesteder, og fra politiet møter leder for ordensavsnittet ved Sør-vest politidistrikt. Sistnevnte er for øvrig også fast kontaktperson for Stavanger kommune. I tillegg til disse møtene, har stabsfunksjonen Juridisk 5-6 møter med leder for ordensavsnittet og leder av skjenkekontrollen i løpet av året.

2.3.4 ARENAER FOR SAMARBEID MED ANDRE INSTANSER

Ansvarlige for skjenkesaker i Stavanger kommuner møter fast i Fagrådet. I Fagrådet møtes ansvarlige for skjenkesaker i de 17 kommunene hvor Rogaland brann & redning gjennomfører kontroller. Fagrådet har møter fire ganger i året og ledes av kommuneadvokaten i Sandnes. Her gjennomgås relevante tema og problemstillinger.

Stavanger kommune er også en del av Alkohollovnettverket, som er et nettverk i regi av Fylkesmannen i Rogaland. Nettverket har årlige samlinger i samarbeid med KORUS Vest og politiet. Tema som tas opp er folkehelse, kriminalitetsforebygging og ansvarlig alkoholhåndtering. Målgruppen er ansatte i skjenkenæringen, herunder dørvaktbransjen, politi, ansatte i kommunen og politikere, og målsettingen er å styrke samarbeidet og kunnskapen om alkoholloven.

2.3.5 SAMARBEID FOR Å FORHINDRE FORSØPLING

Oppgaven med å forhindre forsøpling og håndtering av avfall er lagt til Park og vei i Stavanger kommune, som i sin tur har tildelt sentrale oppgaver til foretaket Natur og idrettsservice.

Representanter fra Park og vei opplyser at veldig mye av søppelet i helgene ikke kommer fra skjenkestedene, men fra serveringssteder som Burger King og McDonalds - steder som for øvrig ikke har skjenkebevilling. Arbeidet med å forhindre forsøpling er således i stor grad relatert til kommunens regler for matsservering og politivedtekter.

I kommunens regelverk for matsservering opereres det med et geografisk skille mellom sentrum og utenfor sentrum. I førstnevnte område skal matsserveringen være stengt mellom klokken 04.00-06.00. Begrunnelsen for denne bestemmelsen er nettopp å forhindre forsøpling, og at serveringsstedene, samt kommunen, skal få nok tid til å rydde opp før klokken 07.00 neste dag.

I Stavanger kommunes politivedtekter § 20 finner vi en bestemmelse som sier at «den som driver serveringssted, kiosk, salg fra flyttbar bod/vogn eller annen lignende næringsvirksomhet på eller ut mot offentlig sted, skal sørge for at området ikke skjemmes eller tilsmusses av virksomheten. Virksomheten plikter å sørge for at det blir satt opp et tilstrekkelig antall kurver for papir og avfall. Virksomheten plikter fortløpende å holde området rent og ryddig. Etter stengetid plikter virksomheten umiddelbart å rydde området og fjerne alt avfall som skyldes virksomhetens aktivitet»¹⁷.

Med jevne mellomrom oppfordrer kommunen serveringsstedene til å ta sin del av opprydningsarbeidet. I tillatelsen til såkalte «Food trucks» på torget, er det tatt et forbehold

¹⁷ Gjeldende politivedtekter ble fastsatt av Stavanger kommunestyre 11. mai 2009 med hjemmel i lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) § 14, og stadfestet av Politidirektoratet med noen endringer 27. august 2009, jf. delegeringsvedtak 16. november 2000 nr. 1151

om at ansvarlige eiere holder området rundt rent og ryddig. Nylig har Park og vei plassert ut en ny type søppeldunker som i større grad komprimerer avfallet og som dermed skal forhindre at fugler drar søppelet utover.

Før større arrangementer i sentrum arrangeres felles byvandring med representanter fra ulike instanser. Her deltar representanter fra Rogaland brann & redning, stabsfunksjonen Juridisk, Park og vei i kommunen og politiet. Formålet med byvandringene er å skape en felles forståelse for hvilke utfordringer som kan oppstå og hvordan disse best kan løses. Tema som diskuteres er gjerne forsøpling eller adkomsten til utrykningskjøretøy. Slike byvandring kan for eksempel bli arrangert i forbindelse med arrangementer som Gladmat-festivalen eller Tall ships race.

2.3.6 VÅR VURDERING AV SAMORDNING OG KOORDINERING

Kommunen v/ juridisk og skjenkekontrollen v/Rogaland brann & redning forteller om et godt og tett samarbeid med politiet. Politiet på sin side er også fornøyd med samarbeidet. Og gjennom klare føringer overfor serveringsstedene og en klar oppgavefordeling internt i kommunen er det satt i verk tiltak som skal sikre en god samordning mellom involverte instanser. Dette må sies å være positivt.

2.4 KRITERIER FOR VALG AV KONTROLLOBJEKT

2.4.1 LOVKRAV OG FØRINGER I VEILEDER

Alkoholforskriften § 9-7 slår fast at hvert skjenkested skal kontrolleres minst én gang per år, og kommunen skal hvert år utføre minst tre ganger så mange kontroller som det finnes skjenkesteder.

Videre slår forskriftens § 9-4 fast at kommunen til enhver tid skal sikre at kontrollene er rettet mot de forhold som synes hensiktsmessige, ut fra en vurdering av lokale forhold.

I Helsedirektoratets Veileder for salgs- og skjenkekontroll heter det at kontrollene skal fordeles ut fra risikoforhold som kan gjøre seg gjeldende ved det enkelte skjenkested. Dette betyr at enkelte skjenkesteder, hvor det er fare for avvik, skal kontrolleres oftere enn steder hvor risikoen for brudd er liten. I følge veilederen er det nødvendig å foreta en grundig kartlegging av risikoforholdene, samt planlegge og tilpasse kontrollene etter forholdene på det enkelte skjenkested.

Videre anbefaler veilederen at politiets kunnskap om kriminalitetsbildet og lokale forhold tillegges vekt i kommunens planlegging og valg av kontrollobjekter¹⁸.

---

¹⁸ Kilde: Veileder i salgs- og skjenkekontroll, Helsedirektoratet 2012.

2.4.2 REVISJONSKRITERIER

Ut fra disse føringene har vi utledet følgende revisjonskriterier (det vil si krav eller forventninger til kommunens arbeid):

- I kommunens planlegging av kontroller og valg av kontrollobjekt, skal politiets kunnskap om kriminalitetsbildet og lokale forhold bli tillagt vekt.
- Alle skjenkestedene skal få minst én kontroll per år.
- Stavanger kommune skal gjennomføre tre ganger så mange kontroller per år som det finnes skjenkebevillinger.

2.4.3 KRITERIER FOR VALG AV KONTROLLOBJEKT

I samarbeid med stabsfunksjonen Juridisk planlegger Rogaland brann- og redning kontrollene ut fra flere momenter:

- Informasjon fra samarbeidspartnere, herunder politiet
- Antallet sitteplasser og omsetning
- Tips fra publikum, relevante opplysninger fra sosiale medier, aviser etc.
- Tidspunkt/ åpningstid
- Beliggenhet
- Profil/ type sted/ konsept
- Arrangement
- Tidligere overtredelser
- Sesong

Leder for kontrollkorpset har oversikt over allerede avdekkede brudd på alkoholloven knyttet til det enkelte skjenkested, og har jevnlig kontakt med bransjen, politiet og kommunen. Særlig i arbeidet med valg av kontrollobjekt samarbeider Rogaland brann & redning tett med kommunen og politiet. Partene har ukentlig kontakt, og utveksler informasjon.

2.4.4 TALLMATERIALE FRA SØR VEST POLITIDISTRIKT

Antallet personer som samler seg i Stavanger sentrum, samt inntak av alkohol, kan medføre uønskede situasjoner, og politiet bruker mye tid på rusrelatert kriminalitet. I prosjektet har vi bedt om tallmateriale fra Sør Vest politidistrikt for å kunne tallfeste dette, ved å se nærmere på antallet registrerte anmeldelser hos politiet, fordelt på både tid og sted.

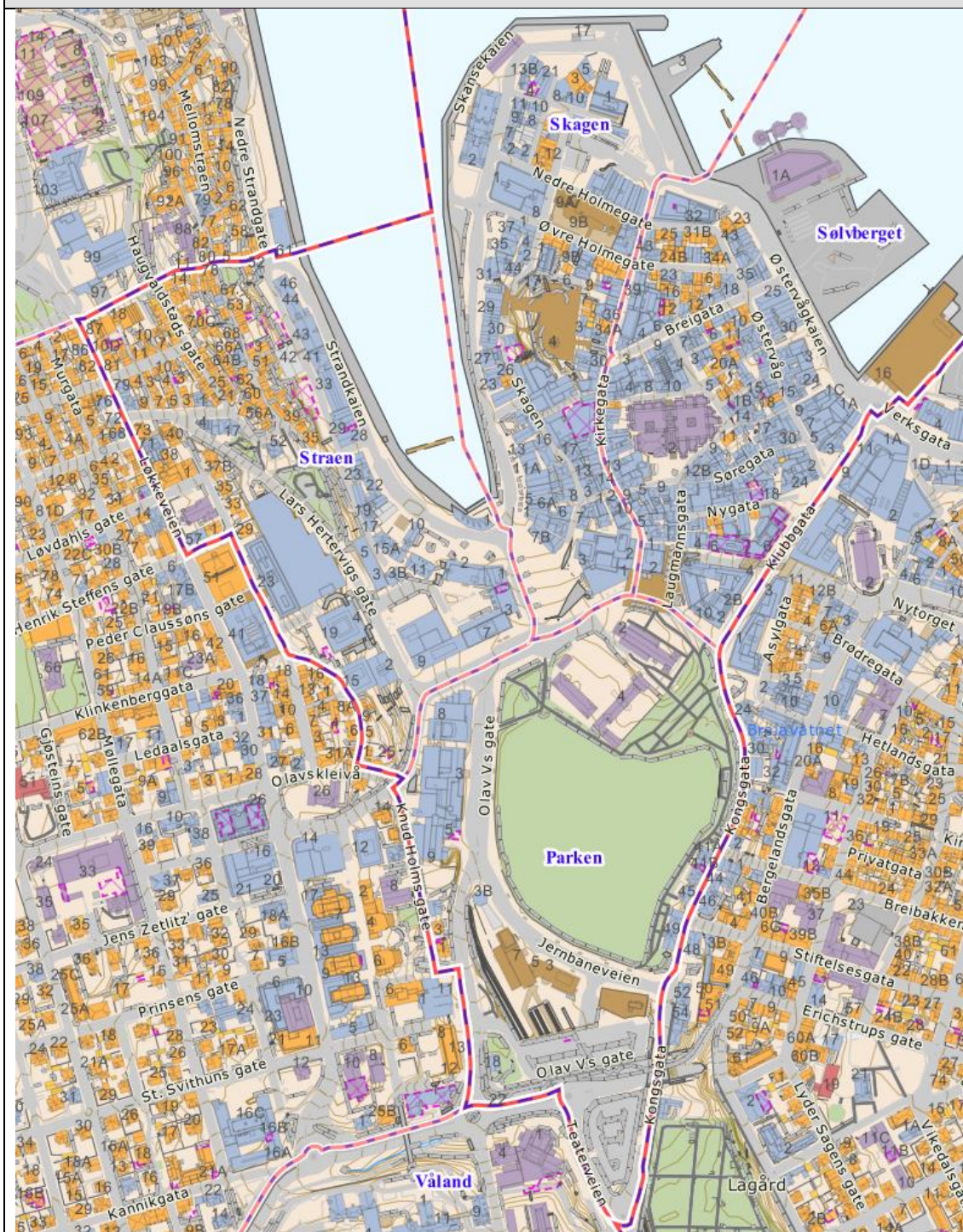
I henhold til alkoholloven utarbeider skjenkekontrollen en risikoanalyse som forteller noe om *hvor* og *når* faren for brudd på alkoholloven er størst. Som nevnt er det flere momenter som inngår i skjenkekontrollens kriterier for valg av kontrollobjekt, og det

avgjørende vil være hvilken risiko som gjør seg gjeldende ved det enkelte skjenkested. Før vi går videre, vil vi kort presentere noen tall på kriminalitetsbildet i Stavanger sentrum, innhentet i samråd med ordensavsnittet i Sør Vest politidistrikt.

Som det fremgår av kartet neste side, opererer politiet med en geografisk inndeling av Stavanger sentrum i fire politisoner, nærmere bestemt Skagen, Sølvberget, Straen og Parken.

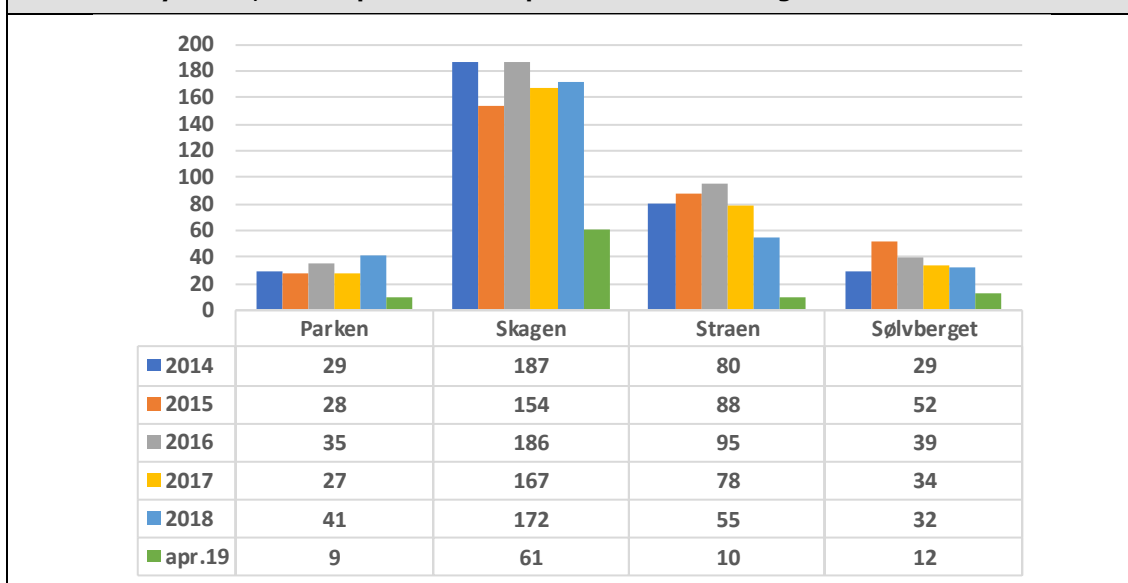
Figur 1 – De fire politisonene i Stavanger sentrum

Fra politiets straffesaksregister har vi fått tall på antallet anmeldte forhold fordelt på de ulike politisonene. Dette er forhold som er anmeldt av politiet eller fornærmede, og vi gjør oppmerksom på at antallet er direkte påvirket av politiets prioriteringer til enhver tid. I tillegg vil vi gjøre oppmerksom på at tallmaterialet er avgrenset til å omfatte følgende fire kriminalitetstyper:

- **Vold** – dette er kroppskrenkelser etter straffelovens §§ 271, 272 og kroppsskader etter straffelovens §§ 273 og 274.
- **Trusler** etter straffelovens § 263.
- **Vold mot politiet** slik dette er definert i straffeloven § 155.
- **Ordensforstyrrelser** etter straffelovens § 181.

Figur 1 – Antallet anmeldte forhold knyttet til vold, vold mot politiet, trusler og ordensforstyrrelser, fordelt på de enkelte politisonene i Stavanger sentrum

Kommentar: Vi ser at antallet anmeldelser er klart høyest i sonene Skagen og Straen, noe som har vært tilfelle i flere år.

2.4.5 VALG AV TIDSPUNKT FOR KONTROLL

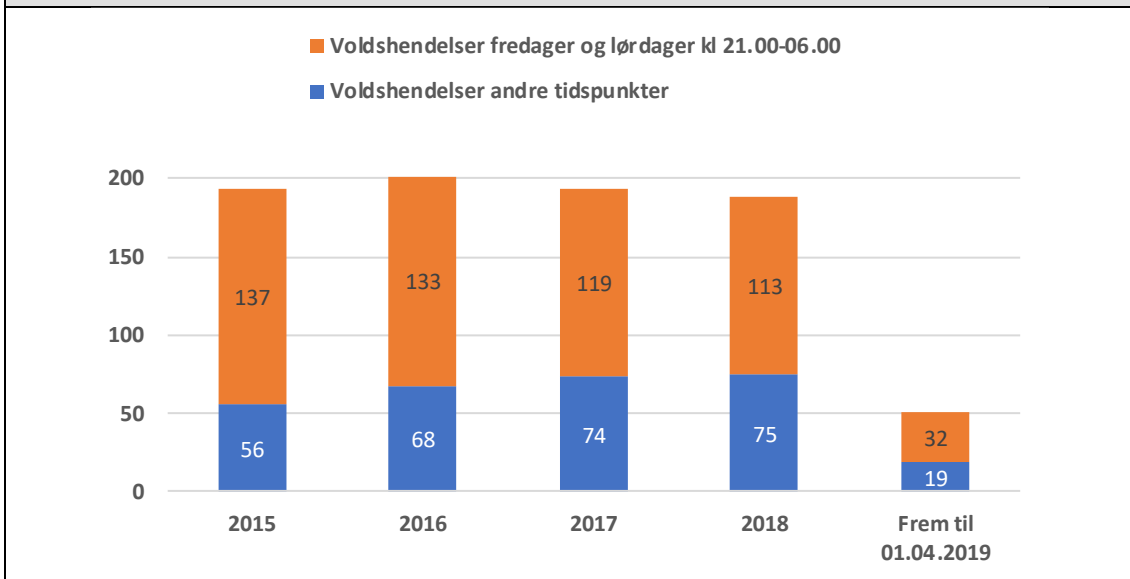
Fast praksis i Rogaland brann & redning er at kontrollørene utfører skjenkekontroller fortrinnsvis natt til lørdag og søndag, fra klokken 21.00 og frem til 03.30¹⁹.

Fra politiets straffesaksregister har vi innhentet tall som viser hvor stor andel av det totale antallet anmeldelser som finner sted i helgene, kontra ellers i uka. «Helg» er definert som tidsrommet mellom klokken 21.00-06.00 natt til lørdag og søndag. Igjen vil vi minne om at informasjon fra politiet kun er ett av flere bidrag til skjenkekontrollens risikoanalyse, som i sin tur danner grunnlag for valg av kontrollobjekter. I de to figurene, som viser antallet anmeldelser i helgene kontra ellers, er tallmaterialet avgrenset til kriminalitetstypene vold og ordensforstyrrelser i selvforskyldt rus:

¹⁹ Skjenketiden er som kjent til klokken 03.00, mens stedenes åpningstider er til klokken 03.30. Dette innebærer at skjenkekontrollørene sjekker ulike krav som stedene må følge opp i tidsrommet 03.00-03.30.

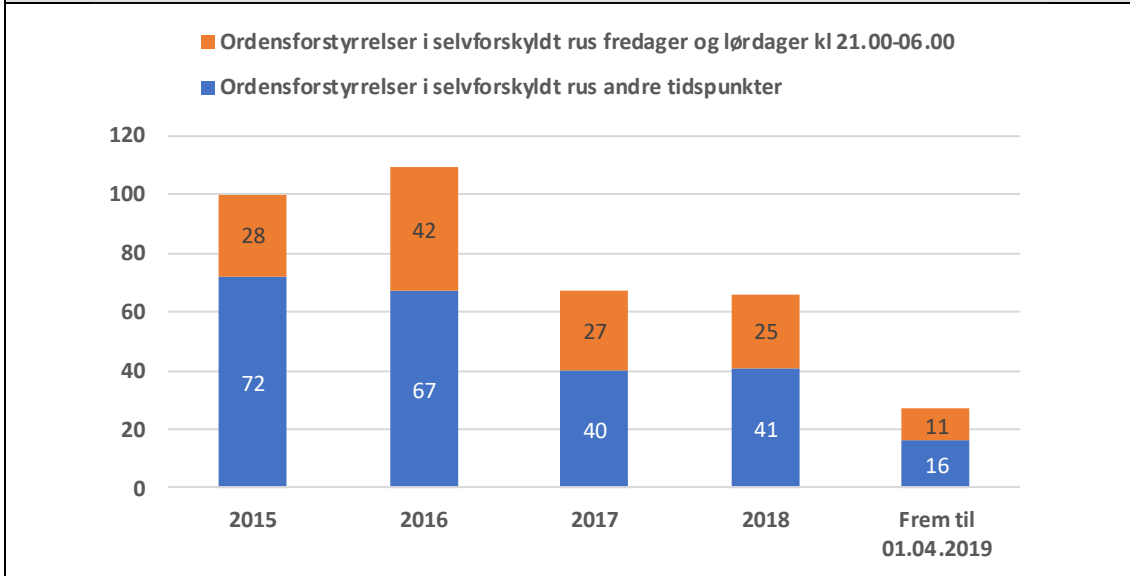
- **Voldshendelser** er her avgrenset til vold etter straffeloven §§ 271, 272 (kroppskrenkelser) og etter §§ 273 og 274 (kroppsskader).
- **Ordensforstyrrelser i selvforskyldt rus** er ordensforstyrrelser etter straffelovens § 181, annet ledd. For en fullstendig gjengivelse av denne bestemmelsen, se rapportens vedleggsdel.

Figur 1 – I hvilket tidsrom har politiet registrert flest voldshendelser i Stavanger sentrum (målt i antall anmeldelser)?

Kommentar: Av totalt 188 voldshendelser i Stavanger sentrum i 2018, registrerte politiet 113 av disse i tidsrommet klokken 21.00-06.00 natt til lørdag og søndag. I prosent blir fordelingen slik:

- 2015: 71 %.
- 2016: 66%
- 2017: 62 %
- 2018: 60 %

Figur 2 – I hvilket tidsrom er det anmeldt flest ordensforstyrrelser i selvforskyldt rus i Stavanger sentrum?

Kommentar og vurdering: I 2018 registrerte politiet til sammen 66 ordensforstyrrelser i selvforskyldt rus i Stavanger sentrum. 25 av disse fant sted i tidsrommet klokken 21.00-06.00, natt til lørdag eller søndag. I prosent blir fordelingen for det enkelte år slik:

- 2015: 28 %
- 2016: 39 %
- 2017: 40 %
- 2018: 38 %

2.4.6 ANTALLET KONTROLLER VERSUS SKJENKESTEDER

På bakgrunn av årsrapporter fra skjenkekontrollen og informasjon fra kommunen har vi utarbeidet følgende oversikt over antallet kontroller, versus antallet skjenkesteder, det enkelte kalenderår²⁰:

- 2016: 635 kontroller fordelt på 186 skjenkesteder
- 2017: 627 kontroller fordelt på 184 skjenkesteder
- 2018: 637 kontroller fordelt på 186 skjenkesteder

Av dokumentasjonen vi har mottatt ser vi at kravet om tre ganger så mange kontroller som antall skjenkesteder er oppfylt siste tre kalenderår. Av mottatt dokumentasjon fra Rogaland brann & redning ser vi også at alle skjenkestedene har fått minst én kontroll hver, hvert av de siste tre årene.

Selve kontrollene gjennomføres etter et uforutsigbart mønster, noe som medfører at enkelte steder kan få besøk flere helger på rad, eller flere ganger i løpet av samme kveld. Kontrollørene har for øvrig mulighet til å avvike fra kveldens planlagte besøk ved behov. Eksempelvis kan *hvor lenge* kontrollørene observerer på det enkelte skjenkested

²⁰ Kontroller av arrangementer kommer i tillegg.

være gjenstand for justering. På en typisk kveld vil kontrollørene avlegge 10-12 skjenkesteder i Stavanger et kontrollbesøk.

2.4.7 ANTALLET SKJENKESTEDER SOM HAR FÅTT MER ENN FEM KONTROLLBESØK I 2018

I prosjektet har vi utarbeidet en oversikt over hvilke skjenkesteder som har fått besøk av skjenkekontrollen mer enn fem ganger i løpet av 2018. For å vise hvor disse stedene er lokalisert, har vi lagt inn ulike farger i tabellen:

- Området kalt Strandkaien (vestre del av Vågen), er gitt fargen blå.
- Området Skagenkaien, pluss Skagen (østre del av Vågen), er gitt fargen beige.
- Andre steder er gitt fargen hvit.

Figur 5 – Antall skjenkesteder som har blitt kontrollert av skjenkekontrollen mer enn fem ganger i 2018 (Kilde: Stavanger kommune)

	Antall kontroller i 2018	Aldersgrense i henhold til kommunens retningslinjer/skjenkestedets bevilging	
		18 år	20 år
Alf & Werner (nattklubb)	10		x
Hall Toll 2. etasje Nattklubb	10		x
Bar Social Eating Nattklubb	9		x
Chevy's Nattklubb	9		x
Cocktailfabrikken Nattklubb	9		x
Hexagon Nattklubb	9		x
Backstage Nattklubb	8		x
Beverly Hills Fun Pub	8	x	
Cementen Nattklubb	8		x
Dickens	8	x	
Gossip	8		x
Villa 22 Nattklubb	8		x
Broremann Bar	7		x
Champs Sportsbar	7	x	
Checkpoint Nattklubb	7		x
Sting	7		x
Alf & Werner (bar)	6		x
Arkivet Nattklubb	6		x
Garman	6		x
Gnu Bar	6		x
Hanekam	6		x
Munken	6		x
Ovenpaa	6		x
Piren Pub	6		x
Stavanger Sportscafe	6		x
The Irishman	6		x
XO Steakhouse	6		x
Yanks	6		x

Kommentar: Av tabellen ser vi at nattklubbene har fått flest besøk. Med unntak av to, er samtlige 12 nattklubber i Stavanger med på lista. (Unntakene er nattklubben Ittepå, som var stengt i lengre perioder i 2018 (fem besøk) og Hot Open Mind (fire besøk). Skjenkekontrollen v/ Rogaland brann og redning begrunner det høye besøksantallet med at beruselsesnivået erfaringsvis er høyt på nattklubber, da mange går fra pub til nattklubb når førstnevnte stenger²¹.

²¹ I Veileder for salgs- og skjenkekontroll anbefaler for øvrig Helsedirektoratet at minimum 1/3 av kontrollene skal utføres de siste timene, etter klokken 23.00, natt til lørdag og søndag.

2.4.8 VÅR VURDERING AV I HVILKEN GRAD KRITERIENE FOR VALG AV KONTROLLOBJEKTER BLIR FULGT I PRAKSIS

Etter vår vurdering ser det ut til å være et samsvar mellom skjenkekontrollens valg tidspunkt for kontroll og valg av kontrollobjekt på den ene siden, og politiets statistikk over disse kriminalitetstypene på den andre.

2.5 I HVILKEN GRAD KOMMUNEN LYKKE MED Å AVDEKKE OVERSKJENKING OG SKJENKING TIL MINDREÅRIGE

2.5.1 LOVKRAV OG FØRINGER

I henhold til alkohollovens forskrift skal skjenkekontrollene ha særlig fokus på:

- Skjenketider
- Aldersbestemmelser
- Skjenking til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler

Forskriften legger også vekt på at kontrollen skal rettes «mot de forhold som synes hensiktsmessige etter en vurdering av lokale forhold», jmfør alkoholforskriften § 9-4.

2.5.2 REVISJONSKRITERIER

Ut fra disse føringene har vi utledet følgende revisjonskriterier (det vil si krav eller forventninger til kommunens arbeid):

- Stavanger kommunes skjenkekontroll skal være særlig rettet mot å avdekke brudd på skjenketider, aldersbestemmelser og overskjenking.

2.5.3 STAVANGER KOMMUNE SAMMENLIGNET MED ANDRE STORBYKOMMUNER

Hvert år innhenter Folkehelseinstituttet opplysninger om kommunenes forvaltning av alkoholloven. I spørreskjemaet som sendes ut har Folkehelseinstituttet siden 2016 valgt å kategorisere brudd på alkoholloven etter følgende kategorier:

- Skjenking til mindreårige
- Skjenking til åpenbart påvirket kunde

- Skjenking utover tillatt skjenketid
- Åpenbart påvirket person i lokalet
- Skjenking til underårige (brennevin til person under 20 år)
- Brudd på reklamebestemmelsene
- Manglende tilbud av alkoholfri drikke
- Mangler ved internkontrollen
- Person tar med alkohol ut av skjenkeområdet
- Konsum av medbragt alkohol
- Annen type overtredelse

Fra Folkehelseinstituttet har vi fått inn tall fra alle ASSS-kommunene for årene 2016 og 2017. Siden instituttet per mars 2019 ikke har fått inn tall for 2018, har vi henvendt oss til hver kommune og fått inn tall for 2018.

Som det fremgår av tabellen, varierer antallet skjenkesteder i disse storbykommunene sterkt;

Figur 1 – Antallet skjenkesteder i ASSS-kommunene (Kilde: Den enkelte kommune)										
	Stavanger	Sandnes	Kristiansand	Drammen	Bærum	Oslo	Fredrikstad	Bergen	Trondheim	Tromsø
2018	186	54	105	94	100	1221	101	412	283	126
2017	184	56	100	89	94	1185	105	401	266	132
2016	186	56	95	87	91	1122	97	366	268	119

Kommentar: Blant storbykommunene er det Oslo som har klart flest skjenkesteder.

For å kunne gjøre en sammenligning, har vi laget en prosentvis fordeling. Først har vi summert antallet brudd den enkelte kommune har registrert innenfor hver kategori siste tre år, det vil si det samlede antallet brudd i perioden 2016-18. Deretter har vi laget en prosentvis fordeling sett i forhold til det totale antallet brudd innenfor hver kategori i denne treårsperioden.

Mens figur 1 viser antallet, viser neste figur den prosentvise fordelingen. Vi har tatt med begge tabellene, fordi det er viktig å være klar over at den prosentvise fordelingen for noen kategorier er basert på et svært lavt antall. For eksempel er antallet avdekte brudd knyttet til skjenking til mindreårige svært lavt i alle kommunene.

Figur 1 – Samlet antall (og type) brudd i alle ASSS-kommunene for tidsperioden 2016 -18 (tall for 2016, -17 og -18 samlet)

	Stavanger	Sandnes	Kristiansand	Drammen	Bærum	Oslo	Fredrikstad	Bergen	Trondheim	Tromsø
Skjenking til mindreårige	1	0	0	0	0	2	0	0	1	0
Skjenking til åpenbart påvirket kunde	37	7	6	1	8	176	19	1	4	1
Skjenking utover tillatt skjenketid	4	0	0	2	2	47	3	0	0	1
Åpenbart påvirket person i lokalet	15	19	43	4	8	89	13	13	9	7
Skjenking til underårige (brennevin til person under 20 år)	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0
Brudd på reklamebestemmelsene	13	6	11	4	9	111	11	20	29	9
Manglende tilbud av alkoholfri drikke	3	0	0	0	0	0	0	14	0	0
Mangler ved internkontrollen	52	40	0	0	48	6	4	31	55	10
Person tar med alkohol ut av skjenkeområdet	6	4	8	2	6	39	2	5	2	2
Konsum av medbragt alkohol	1	0	0	0	0	12	0	6	0	4
Annen type overtredelse	19	3	2	8	54	125	91	224	105	1
Totalt	151	79	70	21	135	607	143	316	206	35

Kommentar: Siden antallet skjenkesteder varierer så sterkt, jamfør forrige tabell, vil det være vanskelig å sammenligne de ulike storbykommunene mot hverandre. Av denne grunn har vi utarbeidet en prosentvis fordeling, jamfør neste figur.

Tabell 6 – Prosentvis fordeling totalt 3 siste år i ASSS-kommunene.

- Høyest prosentandel innenfor hver kategori er uthevet.
- Type brudd alkoholoven fremhever, er merket i rødt.

	Stavanger	Sandnes	Kristiansand	Drammen	Bærum	Oslo	Fredrikstad	Bergen	Trondheim	Tromsø
Skjenking til mindreårige	0,7 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,3 %	0,0 %	0,0 %	0,5 %	0,0 %
Skjenking til åpenbart påvirket kunde	24,5 %	8,9 %	8,6 %	4,8 %	5,9 %	29,0 %	13,3 %	0,3 %	1,9 %	2,9 %
Skjenking utover tillatt skjenketid	2,6 %	0,0 %	0,0 %	9,5 %	1,5 %	7,7 %	2,1 %	0,0 %	0,0 %	2,9 %
Åpenbart påvirket person i lokalet	9,9 %	24,1 %	61,4 %	19,0 %	5,9 %	14,7 %	9,1 %	4,1 %	4,4 %	20,0 %
Skjenking til underårige (brennevin til person under 20 år)	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,6 %	0,5 %	0,0 %
Brudd på reklamebestemmelsene	8,6 %	7,6 %	15,7 %	19,0 %	6,7 %	18,3 %	7,7 %	6,3 %	14,1 %	25,7 %
Manglende tilbud av alkoholfri drikke	2,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	4,4 %	0,0 %	0,0 %
Mangler ved internkontrollen	34,4 %	50,6 %	0,0 %	0,0 %	35,6 %	1,0 %	2,8 %	9,8 %	26,7 %	28,6 %
Person tar med alkohol ut av skjenkeområdet	4,0 %	5,1 %	11,4 %	9,5 %	4,4 %	6,4 %	1,4 %	1,6 %	1,0 %	5,7 %
Konsum av medbragt alkohol	0,7 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2,0 %	0,0 %	1,9 %	0,0 %	11,4 %
Annen type overtredelse	12,6 %	3,8 %	2,9 %	38,1 %	40,0 %	20,6 %	63,6 %	70,9 %	51,0 %	2,9 %
Totalt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Kommentar: Denne tabellen sier noe om hvordan skjenkekontrollens avdekkede brudd på alkoholloven i den enkelte by fordeler seg på Helsedirektoratets kategorier. For eksempel ser vi av tabellen at skjenkekontrollen i Stavanger, i likhet med Sandnes og Bærum, har avdekket et stort antall brudd knyttet til internkontroll siste tre år, sammenlignet med de andre kommunene. Ellers ser vi også at kommunene skiller seg mye fra hverandre.

Det er interessant siden alkoholloven sier at skjenking til mindreårige, skjenking til åpenbart påvirkede personer og skjenketider (her merket i rødt i tabellen), er forhold som skjenkekontrollen skal rette spesiell oppmerksomhet mot.

For Stavanger sin del ser det ut til at de prioriterte områdene i alkoholloven faktisk også blir prioritert i gjennomføringen av kontrollene. Av det totale antallet avdekkede brudd, er en forholdsvis høy andel knyttet til skjenking av åpenbart påvirkede, sammenlignet med de andre kommunene. Dette må sies å være positivt.

I de følgende avsnittene vil vi kommentere tallmaterialet i tabell 6. Før vi kommer så langt, vil vi imidlertid vise de historiske tallene for Stavanger:

Figur 1 – Historisk utvikling. Antall og type brudd siste tre kalenderår i Stavanger.				
	2016	2017	2018	Totalt 3 siste år
Skjenking til mindreårige	0	0	1	1
Skjenking til åpenbart påvirket kunde	9	11	17	37
Skjenking utover tillatt skjenketid	0	2	2	4
Åpenbart påvirket person i lokalet	4	6	5	15
Skjenking til underårige (brennevin til person under 20 år)	0	0	0	0
Brudd på reklamebestemmelsene	5	7	1	13
Manglende tilbud av alkoholfri drikke	0	2	1	3
Mangler ved internkontrollen	3	34	15	52
Person tar med alkohol ut av skjenkeområdet	1	0	5	6
Konsum av medbragt alkohol	0	1	0	1
Annen type overtredelse	4	13	2	19
Totalt	26	76	49	151

Kommentar: Tabellen viser hva skjenkekontrollen i Stavanger de siste tre årene har avdekket. Høyest antall brudd er knyttet til skjenkestedets internkontroll (mer om dette i eget avsnitt nedenfor).

2.5.4 SÆRSKILT OM BRUDD PÅ ALDERSBESTEMMELSER²²

Sammenlignet med de andre kategoriene, er andelen brudd knyttet til skjenking til mindreårige lav. Dette gjelder alle ASSS-kommunene. Kun Stavanger, Oslo og Trondheim som har avdekket denne typen brudd siste tre år.

Fra Rogaland brann & redning får vi opplyst at skjenking til mindreårige kan være vanskelig å avdekke. Kontrollørene må velge riktig person, og kontrollørene må være sikre

²² Om brudd på aldersbestemmelser fastsatt i Stavanger kommune sine egne skjenkeretningslinjer, se eget kapittel.

på at det vedkommende drikker, er alkohol. Skjenkekontrollørene tar for øvrig aldri direkte kontakt med gjestene. Dersom politiet deltar, vil politiet ta kontakt, men går kontrollørene uten, er det fast praksis at kontrollørene ber en av de ansatte eller en ordensvakt om å sjekke legitimasjonen.

Dersom det avdekkes skjenking til mindreårige, må kontrollørene sikre seg bevis på at det faktisk ble drukket en alkoholdig drikk, og ikke alkoholfritt øl eller lignende, og bevis i form av navn og/eller bilde av den mindreårige. Kontrollørene må også ta vare på eventuell falsk legitimasjon. Dersom det viser seg at skjenkestedet i praksis ikke har hatt noen mulighet til å avdekke at legitimasjonen faktisk var falsk, vil det imidlertid ikke være grunnlag for å klandre skjenkestedet.

Et annet forhold som gjør denne typen brudd vanskelig å avdekke, er at kontrollørene mangler hjemmel til å holde igjen gjester på stedet. Skulle gjesten velge å forlate stedet før politiet ankommer, vil kontrollørene risikere å sitte igjen med lite eller ingen dokumentasjon på at et brudd faktisk har funnet sted.

Fra politiets side blir det påpekt på at innføring av et nasjonalt ID-kort vil gjøre arbeidet med å avdekke skjenking til mindreårige enklere. Regjeringens forslag til lov om nasjonalt ID-kort ble forøvrig fremmet for Stortinget 13. mars 2015, og loven ble vedtatt av Stortinget samme år. Etter planen skulle kortet vært innført i 2017, men innføringen er foreløpig utsatt til år 2020 (Kilde: Regjeringen.no).

2.5.5 SÆRSKILT OM SKJENKING TIL ÅPENBART PÅVIRKEDE

Graden av alkoholpåvirkning endrer seg med alkoholkonsentrasjonen i blodet og kan gi forskjellige tegn og symptomer, som for eksempel høyere stemmebruk, uoppmerksomhet, ustødig gange etc. Helsedirektoratet har utarbeidet en figur som beskriver hvilke endringer i oppførsel som gjør seg gjeldende ved inntak av alkohol. Figuren er ment å være til hjelp både for ansatte og kontrollører, slik at de lettere skal kunne kjenne igjen og vurdere graden av beruselse;

Figur 1 – Grader av alkoholpåvirkning (Kilde: Helsedirektoratet)

Kommentar: I figuren opererer Helsedirektoratet med følgende grader av alkoholpåvirkning:

- En *lett påvirket* person er oppstemt, har færre hemninger, er mer pratsom og hever stemmen.
- En *åpenbart påvirket* person har problemer med tale, gange og/eller motorikk. Vedkommende kan være til sjenanse og forstyrre andre kunder/gjester, men er ikke mer påvirket enn at han/hun klarer å gå fra skjenkestedet på egen hånd. Vedkommende er uoppmerksom, har vanskeligheter med å feste blikket og snakker utydelig.
- En *kraftig påvirket* person har problemer med å gå, vanskeligheter med å få med seg hva som skjer, problemer med å gjøre seg forstått, dupper av/sovner og kan bli «syk» og kaste opp. Han/hun trenger/kan trenge hjelp til å forlate skjenkestedet.
- En *bevisstløs* person - i slike tilfeller vil det være fare for dødelig alkoholforgiftning.

Å vurdere hvem som er «åpenbart påvirket» oppleves av kontrollørene som en vanskelig øvelse. Dette er en av grunnene til at kontrollørene alltid er to på sine kontrollbesøk, slik at flere kan være med i vurderingen. I tillegg er det fast praksis at stedets ansatte og/eller ansvarshavende blir involvert i den aktuelle situasjonen.

Av ovenfor nevnte tabell ser vi at Stavanger har en høy andel brudd i kategorien «skjenking til åpenbart påvirket kunde», sammenlignet med de andre ASSS-kommunene. Kun Oslo har en høyere andel. Tallene viser således at skjenkekontrollen i Stavanger lykkes i arbeidet med å målrette kontrollene i tråd med alkohollovens krav, etter vår vurdering.

Kontrollørene fra Rogaland brann & redning har så langt erfart at dersom det er fint vær, og folk får servering ute lengre, blir gjestende sittende lengre på samme plass. Tidligere fikk man beskjed klokken 24.00 om å gå inn og drikke. Sammenlignet med forrige periode, som gjaldt frem til år 2016, ble skjenketiden på stedenes uteareal nemlig utvidet

med 1 time, nærmere bestemt til klokken 01.00²³. Dette vedtaket medfører ingen endring av skjenketiden totalt sett, men at uteserveringen er utvidet.

Med dagens regler kan gjestene sitte ved samme bord til klokken 01.30, mens man tidligere ble bedt om å forflytte seg inn. Ut fra et kontrollperspektiv kan det å måtte reise seg fra bordet være positivt. Resultatet så langt er at både ansatte i bransjen og kontrollørene har fått en noe mer begrenset mulighet til å fange opp hvem som er åpenbart ruspåvirket og hvem som ikke er det²⁴.

Alkoholovens bestemmelser omfatter forøvrig alle typer rusmidler. All bruk, besittelse og omsetning av narkotiske stoffer kan medføre straffeansvar i Norge²⁵, men å håndtere narkotikakriminalitet er en oppgave forbeholdt politiet. Sammenlignet med sistnevnte har skjenkekontrollørene adskillig færre virkemidler å ta i bruk for å avdekke bruk av rusmidler generelt. Politiet hjemmel til å gjennomføre en tegn og symptom prøve, som vil indikere en sannsynlighetsovervekt. Etter beslutning fra jourhavende jurist har politiet også mulighet til å foreta en kroppslig undersøkelse og/eller ta urinprøve.

Stavanger kommune fører imidlertid ikke statistikk over antall tilfeller hvor kontrollørene har oppdaget bruk av andre typer rusmidler enn alkohol.

2.5.6 BRUDD PÅ INTERNKONTROLL

Alle skjenkesteder skal ha et internkontrollsystem for alkohol, og kravet fremgår av alkoholovens forskrift, kapittel 8. Kravet om internkontroll innebærer at den/de ansvarlige for skjenkestedet skal:

1. Ha oversikt en over krav i bevillingen, alkoholoven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholoven som gjelder for virksomheten.
2. Sørge for at ansatte i virksomheten har tilstrekkelige kunnskaper og kompetanse til å overholde gjeldende lovkrav.
3. Ha oversikt over hvordan virksomheten er organisert og hvordan oppgaver og ansvar er fordelt.
4. Ha rutiner som sikrer overholdelse av krav i bevillingen, alkoholoven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholoven.
5. Ha rutiner for å forebygge, avdekke og rette opp avvik.
6. Foreta systematisk og regelmessig gjennomgang av internkontrollen.

Fra kontrollørene i Rogaland brann & redning får vi opplyst at kravet om at skjenkestedet skal ha et internkontrollsystem er forholdsvis enkelt å kontrollere og unnagjort på få minutter. Skjenkestedets ansatte kan for eksempel bli spurt om å legge frem dokumentasjon på opplæring.

²³ Som nevnt innledningsvis i rapporten gjennomgås og vedtas skjenkeretningslinjene på ny i løpet av det første året av ny en valgperiode, og dermed får man en fire års syklus på skjenkeretningslinjene.

²⁴ I bystyrevedtaket heter det for øvrig at denne endringen skal evalueres.

²⁵ For mer informasjon, se rapportens vedleggsdel.

Skjemaene som benyttes av kontrollørene fra Rogaland brann & redning ved gjennomføring av kontrollbesøk, er utformet i fellesskap i Fagrådet²⁶. Hvilke forhold som kontrollørene retter sin oppmerksomhet mot, kan til en viss grad sies å være påvirket av hvordan kontrollskjemaet er utformet. Kontrollører vi har vært i kontakt med, forteller at det for eksempel vil være enkelt å avdekke mangler ved styrerforhold. På skjemaets første side finner kontrolløren en egen rubrikk for utfylling av navn på styrer og stedfortreder, og kontrolløren kan da enkelt kontrollere hvorvidt oppgitte opplysninger fra skjenkestedet stemmer overens med kommunens lagrede opplysninger.

2.5.7 SÆRSKILT OM BRUDD PÅ ALDERSBESTEMMELSER I STAVANGER KOMMUNES SKJENKERETNINGSLINJER

I alkoholloven sies det kun noe om aldersgrenser for skjenking, og ikke noe om aldersgrenser for å få komme inn i lokalet. Men Stavanger kommunes egne skjenkeretningslinjer sier nettopp noe om dette.

I kommunens skjenkeretningslinjer, punkt 3,2,b, heter det at fredager og lørdager etter klokken 21.00 skal følgende aldersbestemmelser gjøres gjeldende:

- Steder som skjenker øl og vin skal ha 18 års grense.
- Steder som skjenker brennevin skal ha 20 års grense.

I tillegg følger det av skjenkeretningslinjene punkt 3.3 a at nattklubbene skal ha 20 års grense, alle dager i uka.

Aldersbestemmelsene gjelder for øvrig kun puber og barer som har skjenking som hovedkonsept, ikke hoteller, restauranter etc., og fremgår av bevillingsvedtaket til det enkelte sted. Brudd på aldersbestemmelsene alene gir kun én prikk, fordi dette klassifiseres som brudd på bevillingsvilkår, ikke brudd på lov- eller forskrift. Tilsvarende bestemmelser finnes for øvrig ikke Sandnes, noe som gir kontrollørene i Rogaland brann & redning en ekstra oppgave ved kontroll i Stavanger.

Statistikkmateriale for tre siste tre kalenderår, 2016-18, viser at brudd på aldersbestemmelsene i Stavanger kommunes skjenkeretningslinjer har medført prikkbelastning i kun ett tilfelle.

---

²⁶ I Fagrådet møtes ansvarlige for skjenkesaker i de 17 kommunene hvor Rogaland brann & redning gjennomfører kontroller. Fagrådet har møter 4 ganger i året og ledes av kommuneadvokaten i Sandnes. Her gjennomgås relevante tema og problemstillinger.

2.5.8 SÆRSKILT OM BRUDD PÅ BESTEMMELSER OM ALKOHOLPROSENT I STAVANGER KOMMUNES SKJENKERETNINGSLINJER

Skjenkekontrollørene vi har vært i kontakt med, har inntrykk av at bransjen har blitt flinkere til å holde skjenketidene. Samtidig må vi huske at kontrollørene kun kan være ett sted ved stengt tid, noe som naturlig påvirker antallet avdekte brudd på dette punktet.

Figur 1 – Skjenketider i ASSS-kommunene (Kilde: Den enkelte kommune)

	Stavanger	Sandnes	Kristiansand	Drammen	Bærum	Oslo	Fredrikstad	Bergen	Trondheim	Tromsø
2018	03:00	01:30	02:00	03:00	03:00	03:00	02:30	02:30	02:00	03:00
2017	03:00	01:30	02:00	03:00	02:30	03:00	02:30	02:30	02:00	03:00
2016	03:00	01:30	02:00	03:00	02:30	03:00	02:30	02:30	02:00	03:00

Kommentar: I likhet med i Drammen, Oslo og Tromsø har Stavanger maksimal skjenketid til klokken 03.00 natt til fredag og lørdag.

I Stavanger kommunes egne skjenkeretningslinjer, under punktet om skjenketid, finner vi en særskilt bestemmelse om forbud mot servering av alkoholholdig drikke med en alkoholprosent på over 22 etter klokken 02.00²⁷.

Hensikten med bestemmelsen er å redusere salget av denne typen drikke mot slutten av åpningstiden. Fra Rogaland brann & redning får vi opplyst at bestemmelsen så langt har vist seg utfordrende å kontrollere, og at kontrollørene per i dag mangler måleutstyr for å kunne gjøre nærmere undersøkelser av serverte drinker (alkoholmåler etc.). Eneste mulighet kontrollørene har, er å sjekke om gjesten blir servert fra en flaske med en alkoholprosent på 22 prosent eller mer. Så langt har kommunen ikke registrert noen avvik fra denne bestemmelsen, som for øvrig ble innført i inneværende skjenkeperiode.

2.5.9 VÅR VURDERING AV I HVILKEN GRAD SKJENKEKONTROLLEN AVDEKKER OVERSKJENKING OG SKJENKING TIL MINDREÅRIGE

Av ovenfor nevnte tabell ser vi at Stavanger har en høy andel brudd i kategorien «skjenking til åpenbart påvirket kunde», sammenlignet med de andre ASSS-kommunene. Kun Oslo har en høyere andel. Tallene viser således at skjenkekontrollen i Stavanger lykkes i arbeidet med å målrette kontrollene i tråd med alkoholovens krav, etter vår vurdering.

²⁷ I gjeldende skjenkeretningslinjer § 1-2 siste ledd finner vi følgende bestemmelse: «Mellom klokken 02.00 og 03.00 er det kun tillatt å skjenke alkoholgruppe 1 og 2, og alkoholgruppe 3 som miksede drinker som har et alkoholinnhold på maksimalt 22 % alkohol».

Sammenlignet med de andre kategoriene, er andelen brudd knyttet til skjenking til mindreårige lav. Dette gjelder alle ASSS-kommunene. Kun Stavanger, Oslo og Trondheim som har avdekket denne typen brudd siste tre år. De praktiske utfordringene forklarer i stor grad hvorfor antallet avdekte tilfeller er lav, etter vår vurdering. Men det er vårt inntrykk at skjenkekontrollen i Stavanger likevel har fokus på dette.

2.6 KLAGEADGANG OG KONSEKVENSER AV BRUDD

2.6.1 FYLKESMANNEN ER OVERORDNET ORGAN FOR KOMMUNENES FORVALTNING AV ALKOHOLLOVEN

I prosjektet har vi bedt om en oversikt over det totale antallet klagesaker i perioden 2016 til april 2019. Før vi ser nærmere på antallet, er det verdt å nevne at man i klagesaker skiller mellom prikk-saker og inndragningssaker. Mens førstnevnte sendes direkte til Fylkesmannen, blir sistnevnte sendt til Formannskapet først og deretter til Fylkesmannen²⁸.

Fylkesmannen i Rogaland har i nevnte tidsperiode mottatt til sammen 12 klager på vedtak om prikktildeling (null i 2016, fem i 2017, seks i 2018 og én hittil i år, nærmere bestemt frem til april 2019).

Av disse 12 er to opphevet (klager har fått medhold), to er omgjort (ved at antallet prikker redusert fra seks til fire), mens resterende, med unntak av én (som ikke er realitetsbehandlet enda), er stadfestet.

2.6.2 ANTALLET INNDRAGNINGER

Alkoholoven § 1-8 gir bevillingsmyndighet (kommunestyret) adgang til å inndra skjenkebevillingen for en kortere eller lengre periode ved brudd på alkoholoven. Hvis kommunen velger inndragning som virkemiddel, kan inndragningen vare fra en dag til resten av kommunestyreperioden. Lengden av inndragningen må relateres til bruddenes hyppighet og grovhet (Kilde: Alkoholoven med kommentarer).

Mens Stavanger kommune hadde 14 saker om inndragning av skjenkebevillinger i forrige bevillingsperiode (2012-16), har kommunen ikke hatt noen inndragningssaker i perioden 01.01.2016 til april 2019²⁹. Dette indikerer at Stavanger kommunes lokale prikkbelastningssystem, som gjaldt frem til innføringen av den nasjonale prikkssystem i 2016,

²⁸ I Stavanger kommunes tidligere prikkbelastningssystem, som gjaldt frem til 1. januar 2016, var prikktildeling ikke å anse som et enkeltvedtak. Dersom en beslutning ikke er å anse som enkeltvedtak, vil beslutningen heller ikke være gjenstand for klage. Dette forhold påvirker antallet klagesaker før og etter innføring av et nasjonalt prikkbelastningssystem i 2016.

²⁹ To av sakene ble påklaget til Fylkesmannen, hvor kommunen fikk medhold i én av disse.

var noe strengere. Men dette kan også indikere at bransjen, i samarbeid med kommunen og politiet, har blitt flinkere til å følge gjeldende nasjonale og lokale bestemmelser.

Tabell 6 – Antallet skjenkesteder m/ antall inndragninger i parentes (Kilde: Folkehelseinstituttet og den enkelte kommune)

	Stavanger	Sandnes	Kristiansand	Drammen	Bærum	Oslo	Fredrikstad	Bergen	Trondheim	Tromsø
2018	186 (0)	54 (1)	105 (0)	94 (0)	100 (0)	1221 (15)	101 (1)	412 (0)	283 (1)	126 (0)
2017	184 (0)	56 (0)	100 (0)	89 (0)	94 (0)	1185 (7)	105 (1)	401 (0)	266 (1)	132 (0)
2016	186 (0)	56 (0)	95 (0)	87 (0)	91 (0)	1122 (1)	97 (0)	366 (0)	268 (0)	119 (0)

Kommentar: Vi ser at samtlige kommuner relativt sett har fått inndragninger.

2.7 TILBAKEMELDINGER FRA BRANSJEN

I forbindelse med prosjektet har vi vært i kontakt med flere representanter fra bransjen. Vi vil presisere at dette er en samlet fremstilling, og at det derfor vil variere hvorvidt den enkelte respondent er enig i den enkelte påstand eller ikke:

- Kurset Ansvarlig vertskap medfører kostnader. Deltakeravgift og lønn mens man deltar på kurset, kombinert med mange deltidsansatte og stor turnover, trekker kostnadene opp. Dessuten kan det for noen være vanskelig å få med seg kurset når det foregår på dagtid og på norsk.
- Hvor skjenkekontrollørene velger å legge lista varierer, og i hvilken grad man opplever dialog og samarbeid fremfor kontroll og sanksjoner, synes å være noe personavhengig.
- Flere respondenter stiller seg undrende til valg av deltakere i kommunens samarbeidsutvalg hvor representanter fra skjenkestedene møtes med jevnlig mellomrom. Her etterlyses klarere kriterier for hvem som skal få delta og hvor ofte/lenge.
- Både kontrollform og lovverk forutsetter subjektive vurderinger. Disse vurderingene gjøres først og fremst av ordensvaktene og bartenderne, ikke av skjenkekontrollørene, siden det kun er førstnevnte som tar direkte kontakt med gjestene. Dette forhold kan bidra til at kontrollrapportene blir enda mer preget av skjønn.
- Ungdommer som viser falsk id når de skal inn, viser et ekte når de blir kontrollert av skjenkekontrollen. Dermed blir skjenkestedet urettmessig straffet.
- Hvilke risikovurderinger eller risikomomenter skjenkekontrollen legger til grunn for valg av kontrollobjekt er ikke alltid like forståelig.

- Manglende kontroll av forbudet mot skjenking av drikke med en alkoholprosent på 22 prosent eller mer etter kl 02.00, kan virke konkurransevridende. Mens skjenkesteder som følger lovverket mister gjester, får steder som ikke følger regelverket flere gjester.
- Dersom man har gjort alt riktig i flere år, og kontrollørene en dag finner en feil, bør det utvises romslighet.

VEDLEGG

Om forvaltningsrevisjon

I kommunelovens [§ 77.4](#) pålegges kontrollutvalgene i fylkeskommunene og kommunene å påse at det gjennomføres forvaltningsrevisjon. Forvaltningsrevisjon innebærer systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Lovens bestemmelser er nærmere utdypet i revisjonsforskriftens [kapittel 3](#) og kontrollutvalgsforskriftens [kapittel 5](#).

Revisjon i norsk offentlig sektor omfatter både regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon, i motsetning til i privat sektor hvor kun regnskapsrevisjon (finansiell-) er obligatorisk.

Rogaland Revisjon IKS utfører forvaltningsrevisjon på oppdrag fra kontrollutvalget i kommunen. Arbeidet er gjennomført i henhold til [NKRF](#) sin standard for forvaltningsrevisjon, [RSK 001](#). Les mer på www.rogaland-revisjon.no.

Denne rapporten er utarbeidet av forvaltningsrevisor Frode K. Gøthesen, og gjennomgått av fagansvarlig for forvaltningsrevisjon, Rune Haukås.

Metode og revisjonskriterier

I prosjektet har vi kombinert flere metoder, som dokumentanalyse, intervju og statistisk analyse. Metodisk er også sammenligninger (mot seg selv over tid og mot andre kommuner) gjennomført.

Personer som har bidratt med informasjon:

- Kommunaldirektør, med ansvar for både Park og vei og bevilling, Leidulf Skjørestad
- Rådgiver innen rusfeltet, Helse og velferd, Sigrid Dalaker
- Leder juridisk stab, Anita Wirak
- Rådgiver Bevilling, en del av Juridisk, Bente Mellegård
- Arealansvarlig Park og vei. Trond Halvorsen
- Ingunn Svendsen, KORUS vest, Rogaland A-senter
- Leder for stabsfunksjon, Park og vei, Jostein Tverdal

Foruten Seksjonsleder og tre representanter fra kontrollkorpset ved Rogaland brann & redning og representanter fra Sør Vest politidistrikt og bransjen.

Utledning av revisjonskriterier

Revisjonskriterier er krav eller forventninger som brukes til å vurdere funn i undersøkelsene. Revisjonskriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det revideerte området, f.eks. lovverk og politiske vedtak. I dette prosjektet er følgende kriteriegrunnlag anvendt:

Nasjonale føringer:

- Alkoholoven med forskrift

Kommunale føringer:

- Ruspolitisk handlingsplan

- Politivedtektene³⁰

I alkoholforskriften § 9-2 heter det at kommunen skal gi nødvendig råd og veiledning til bevilingshaver, styrer og stedfortreder slik at omsetningen av alkohol kan skje i samsvar med regelverket, og på en måte slik at alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

For å styrke kvaliteten på skjenkekontrollen, anbefaler Helsedirektoratets veileder blant annet å:

- Samordne kontroller med andre instanser eller andre kommunale tjenester.
- Samarbeide med politiet.
- Skape en felles forståelse hos alle aktørene for hvor grensen for avvik går.

I kommunens gjeldende skjenkeretningslinjer for perioden 2016-20, punkt 3.4a, heter det at kurset «Ansvarlig vertskap» er obligatorisk for personell som skal skjenke alkohol. Kurset er rettet mot ansatte i skjenkenæringen og omhandler alkohollovens bestemmelser, og inngår som en del av kommunens arbeid med «Ansvarlig alkohollhåndtering». Sistnevnte er initiert av Helsedirektoratet og består av ulike elementer.

Ut fra disse føringene har vi utledet følgende revisjonskriterier (krav eller forventninger til kommunens arbeid):

- Kommunen skal i sine kontroller gi nødvendig råd og veiledning.
- Kommunen skal samarbeide med andre instanser i kontrollarbeidet overfor skjenkestedene.
- Personell som skjenker alkohol skal ha gjennomført og bestått kurset kalt «Ansvarlig vertskap».

For å styrke kvaliteten på kontrollen, anbefaler Helsedirektoratet blant annet følgende tiltak:

- Kartlegging av utelivet og fordeling av kontrollene ut fra kjente risikoforhold ved det enkelte skjenkested.
- Samordne kontrollene med andre instanser, inklusiv politiet.
- Skape en felles forståelse for hvor grensen for avvik går.

I Veileder til salgs- og skjenkekontroll heter det at «I arbeidet med å redusere vold og annen utelivsrelatert kriminalitet, er det viktig at politiet bidrar med sin kunnskap om kriminalitetsbildet og lokale forhold. Dette gjelder blant annet ved planlegging av kontroller». Forsøpling er regulert av ordensreglene i politivedtektene³¹. I vedtektene § 20 heter det at «den som driver serveringssted, kiosk, salg fra flyttbar bod/vogn eller annen lignende næringsvirksomhet på eller ut mot offentlig sted, skal sørge for at området ikke skjemmes eller tilsmusses av virksomheten. Virksomheten plikter å sørge for at det blir satt opp et tilstrekkelig antall kurver for papir og avfall. Virksomheten plikter fortløpende å holde området rent og ryddig. Etter stengetid plikter

---

³⁰ Gjeldende politivedtekter ble fastsatt av Stavanger kommunestyre 11. mai 2009 med hjemmel i lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) § 14, og stadfestet av Politidirektoratet med noen endringer 27. august 2009, jf. delegeringsvedtak 16. november 2000 nr. 1151.

³¹ Gjeldende politivedtekter ble fastsatt av Stavanger kommunestyre 11. mai 2009 med hjemmel i lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) § 14, og stadfestet av Politidirektoratet med noen endringer 27. august 2009, jf. delegeringsvedtak 16. november 2000 nr. 1151.

virksomheten umiddelbart å rydde området og fjerne alt avfall som skyldes virksomhetens aktivitet».

Ut fra disse føringene har vi utledet følgende revisjonskriterier (det vil si krav eller forventninger til kommunens arbeid):

- Kommunen skal i sitt arbeid med skjenkekontroll samarbeide med politiet og andre relevante instanser.

Kommunen skal i skal oppfordre serveringssteder og lignende virksomheter å forhindre forsøpling.

Alkoholforskriften § 9-7 slår fast at hvert skjenkested skal kontrolleres minst én gang årlig, og kommunen skal utføre minst tre ganger så mange kontroller som det finnes skjenkesteder.

Videre slår forskriftens § 9-4 fast at kommunen til enhver tid skal sikre at kontrollen er rettet mot de forhold som synes hensiktsmessige, ut fra en vurdering av lokale forhold. I Helsedirektoratets Veileder for salgs- og skjenkekontroll heter det at kontrollene skal fordeles ut fra risikoforhold som kan gjøre seg gjeldende ved det enkelte skjenkested. Dette betyr at enkelte skjenkesteder, hvor det er fare for avvik, skal kontrolleres oftere enn steder hvor risikoen for brudd er liten. I følge veilederen er det nødvendig å foreta en grundig kartlegging av risikoforholdene, samt planlegge og tilpasse kontrollene etter forholdene på det enkelte skjenkested, for å kunne utføre effektive og gode kontroller³².

Og som allerede nevnt under kapittelet om samordning heter det i veilederen at det er viktig at politiet bidrar med sin kunnskap om kriminalitetsbildet og lokale forhold, og at dette også gjelder når kontrollene planlegges.

Ut fra disse føringene har vi utledet følgende revisjonskriterier (nærmere spesifiserte krav eller forventninger til kommunens arbeid som vi måler våre funn opp mot):

- Stavanger kommune skal ha gjennomført tre ganger så mange kontroller per år som det finnes skjenkebevillinger.
- Alle skjenkestedene skal ha fått minst én kontroll per år.
- I kommunens planlegging av kontrollene skal politiets kunnskap om kriminalitetsbildet og lokale forhold ha blitt tillagt vekt.

I henhold til alkoholovens forskrift skal skjenkekontrollene ha særlig fokus på:

- Skjenketider
- Aldersbestemmelser
- Skjenking til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler

Forskriften vektlegger også at kontrollen skal rettes «mot de forhold som synes hensiktsmessige etter en vurdering av lokale forhold», jamfør alkoholforskriften § 9-4.

---

³² Kilde: Veileder i salgs- og skjenkekontroll, Helsedirektoratet 2012.

Ut fra disse føringene har vi utledet følgende revisjonskriterier (krav eller forventninger til kommunens arbeid):

- Stavanger kommunes arbeid med skjenkekontroll skal være særlig rettet mot å avdekke brudd på skjenketider, aldersbestemmelser og overskjenking.

Blant kommunale dokumenter finner vi:

- **Kommuneplanen 2010-2025** har blant annet et overordnet mål om å tilrettelegge for god folkehelse, god helse for alle og reduksjon av sosiale forskjeller.
- Stavanger kommunes **ruspolitiske handlingsplan** for perioden 2011-15³³ retter spesiell oppmerksomhet mot forebyggende tiltak blant barn og unge. Her heter det at kommunen skal sette inn forebyggende tiltak som bidrar til å
  - heve debutalderen på alkohol,
  - redusere alkoholbruken
  - hindre bruk av illegale rusmidler.

Handlingsplanen fremhever at kommunens tilbud skal være godt synlig, brukertilpasset, samordnet og kjennetegnet av kontinuitet, og kommunen skal være i stand til å oppdage ungdom som ruser seg, og der det er nødvendig, skal tiltak settes inn.

Supplerende informasjon

Ansvarlig alkoholhåndtering i Rogaland

Sentrale elementer i AAH-satsingen handler om å:

- Utvikle et best mulig samarbeid mellom kommune, politi og bransjer
- Heve kompetansen på alkoholhåndtering i salgs- og skjenkebransjene
- Bedre bruk av muligheten til å stille vilkår for salg og skjenking
- Øke kvaliteten på salgs- og skjenkekontroller og sanksjonssystem

«Ansvarlig alkoholhåndtering» handler om å unngå skjenking til mindreårige, unngå overskjenking og vold i tilknytning til utelivet. KoRus har en særlig viktig rolle knyttet til å øke forståelsen for alkoholpolitiske virkemidler, samt å stimulere til samarbeid mellom kommunene, bransjen og politiet.

Særskilt om narkotika

Hva som internasjonalt regnes som narkotika avgjøres av verdens helseorganisasjon (WHO). De stoffene som regnes som narkotika i Norge er samlet i Narkotikalistens (forskrift til legemiddelloven 1987). Også stoffer som ikke er oppført på Narkotikalistens er ulovlig å innføre til Norge. Det vil i så fall være brudd på legemiddelloven.

Ordensforstyrrelser i selvforskyldt rus etter straffelovens § 181:

Med bot eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som ved slagsmål, støy eller annen utilbørlig atferd forstyrrer

- a. *Den alminnelige fred og orden,*

---

³³ Selv om planen har gått ut på dato, er den fremdeles gjeldende. En ny plan er imidlertid under utarbeidelse høsten 2018

- b. Lovlig ferdsel
 c. Omgivelsenes nattero, eller
 d. Omgivelsene på et sted hvor han uberettiget forblir tross pålegg om å fjerne seg.

På samme måte straffes den som i selvforskyldt rus forulemper eller volder fare for andre.

Alkoholforskriften § 10	
Antall prikker	Type brudd
8	<ul style="list-style-type: none"> - salg, utlevering eller skjenking til person som er under 18 år, jf. alkoholloven § 1-5 annet ledd - brudd på bistandsplikten, jf. § 4-1 annet ledd i denne forskriften - brudd på kravet om forsvarlig drift, jf. alkoholloven § 3-9 og § 4-7 - hindring av kommunal kontroll, jf. alkoholloven § 1-9.
4	<ul style="list-style-type: none"> - salg og utlevering til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, jf. § 3-1 i denne forskriften, skjenking til person som er eller må antas å bli åpenbart påvirket av rusmidler, jf. § 4-2 første ledd i denne forskriften - brudd på salgs-, utleverings- og skjenketidsbestemmelsene, jf. alkoholloven § 3-7 og § 4-4 - skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 3 til person på 18 eller 19 år, jf. alkoholloven § 1-5 første ledd - brudd på alderskravet til den som selger, utleverer eller skjenker alkoholholdig drikk, jf. alkoholloven § 1-5 tredje ledd.
2	<ul style="list-style-type: none"> - det gis adgang til lokalet til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, eller bevillingshaver sørger ikke for at person som er åpenbart påvirket av rusmidler forlater stedet, jf. § 4-1 i alkoholforskriften - mangler ved bevillingshavers internkontroll, jf. alkoholloven § 1-9 siste ledd, jf. kapittel 8 i alkoholforskriften - manglende levering av omsetningsoppgave innen kommunens frist, jf. kapittel 6 i alkoholforskriften - manglende betaling av bevillingsgebyr innen kommunens frist, jf. kapittel 6 i alkoholforskriften - brudd på krav om styrer og stedfortreder, jf. alkoholloven § 1-7c - gjentatt narkotikaomsetning på skjenkestedet, jf. alkoholloven § 1-8 annet ledd - gjentatt diskriminering, jf. alkoholloven § 1-8 annet ledd.
1	<ul style="list-style-type: none"> - brudd på kravet om alkoholfrie alternativer, jf. § 4-6 i alkoholforskriften - brudd på regler om skjenkemengde, jf. § 4-5 i alkoholforskriften - konsum av medbrakt alkoholholdig drikk, jf. § 4-4 i alkoholforskriften - gjester medtar alkohol ut av lokalet, jf. § 4-4 i alkoholforskriften - brudd på krav om plassering av alkoholholdig drikk på salgssted, jf. § 3-3 i alkoholforskriften - brudd på vilkår i bevillingsvedtaket, jf. alkoholloven § 3-2 og § 4-3 - brudd på reklameforbudet, jf. alkoholloven § 9-2, jf. kapittel 14 i alkoholforskriften - andre overtredelser som omfattes av alkoholloven § 1-8 første ledd, jf. blant annet alkoholloven § 3-1 sjette ledd, § 4-1 annet ledd, § 8-6, § 8-6a, § 8-12 og § 8-13.

Rogaland Revisjon IKS

Lagårdsveien 78
4010 Stavanger

Tlf 40 00 52 00
Faks 51 84 47 99

www.rogaland-revisjon.no